

Культурно-політичний часопис для українців
у Чеській Республіці

Kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice

№ 12/2016–2017 | рік XXIV–XXV

č. 12/2016–2017 | ročník XXIV-XXV

www.ukrajinci.cz

пороги

ХАЙ БУДЕ МЕТРОВІ ЛЕГКОЮ РІДНА ЗЕМЛЯ!

Через перипетії на празькому цвинтарі тлінні останки Олександра Олеся та його дружини Віри Кандиби з усіма почеснями перепоховали в Україні. Але яке майбутнє чекає могили інших українських діячів у Чехії?

«Вовча» пісня Тараса Малковича

Молодий поет і перекладач Тарас Малкович – син Івана Малковича, відомого письменника та власника успішного українського видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», – відвідав Карлів університет 13 листопада 2016 року. У розмові з Олексієм Севруком, який модерував зустріч, Тарас Малкович зачитав вірші зі збірки «Той, хто любить довгі слова», яку почав писати сімнадцятилітнім і яку опублікував вісім років по тому. Поет зізнався, що не поспішає писати, щоб залишатися собою. Він припускає, що творчість поета, скільки б збірок він не видав, «має в собі одне й те саме»: «кожен з нас насправді пише одну довгу вовчу пісню». Молодий Малкович не відважується писати про війну, доки не

воював: Тараса насторожує те, що українсько-російська війна з людської трагедії перетворилася на тренд.

Тарас Малкович розповів і про упорядкування «Антології молоді поезії США», адже досліджував молоду американську поезію як стипендіат Фулбрайта. Перекладач наголосив, що американському народові невластивий належний інтерес до поезії: «в Америці на поетичний вечір відомого поета – якщо це, звісно, не Джон Ешбері чи найстаріший живий бітник Лоренс Ферлінґетті, – якщо тридцять людей прийде, то це супер. Там нема нічого подібного до феномену львівської публіки – коли в приміщенні, де відбувається виступ поета, не знайти вільного місця!» Такі

Олексій Севрук та Тарас Малкович

спостереження наштовхнули Тараса на суперечливу думку про те, що чим бідніша країна, тим більший її інтерес до поезії як можливість втекти в художній вимір.

Катерина Воїнська

Ой, хто, хто Миколая любить?

Святий Миколай завітав до українських діток і в Чехії. В Емаузькому монастирі 23 грудня 2016 року самодіяльний творчий колектив у Празі «Джерело» на чолі з Дарією Любачівською влаштував свято «Ой, хто, хто Миколая любить?»

Місцеві українські діти з батьками зіграли цікаву інсценівку про родинний вечір напередодні Дня святого Миколая. Про братика й сестричку, які чекають на прихід Чудотворця. Про бунт антипка: його нервують благочинність, послух і молитва. Про ангелів – посланців Бога: вони підготовлюють людські серця до Чуда. Та й врешті – про святого Миколая, який продовжує потішати людей, творячи добро потайки, з великої любові, у скромності й покорі. Також діти декламували вірші, Марічка Дяченко заспівала «Новорічну пісню». А талановиті сестри Марія та Христина Болеховські просто зачарували публіку своїм солодким і пронизливим співом.

Гостем свята був Народний ансамбль бального танцю «Перлина» з міста Волочиськ. Хореографія цих танцюристів під керівництвом тендітної Юлі Смик вразила та

потішила глядачів. На завершення святий Миколай роздав дітям подарунки. З ним фотографувалися всі слухняні.

Катерина Воїнська

«Джерело» розуміє одне одного

Колектив «Джерело» взяв участь у Міжнародному фестивалі «Розуміємо один одного». 16 жовтня 2016 року в Сенаті Чеської Республіки Анічка Потапович привітала всіх гостей домашнім короваєм на вишитому рушнику, а Яна Дідоха – червоною Калиною. Вокальна група в складі солістів Станіслава Івасюка і Марії Болеховської, та дівчат Ілони Павлів, Христини Болеховської й Марії Дяченко виконали пісню

«Моя Україно». Танцювальна група «Джерела», а саме Ірина Саган, Андрій Гуртовський, Наталія Бачинська, Олег Пришлюк, Моніка Павлікова й Роман Нікірка затанцювали танець «Гопак».

Вл. інф.

Меморіальна дошка героєві України та Чехословаччини

У Києві на Хрещатику, 27-А (приміщення Спілки Журналістів України) відкрили меморіальну дошку воїну УПА, політв'язню Василю Макуху, який у 1968 році вчинив акт самоспалення на знак протесту проти русифікації, тоталітарного комуністичного режиму в Україні та окупації Чехословаччини військами Варшавського договору. Дошку відкрили син Василя Макуха – Володимир та посол Чеської Республіки в Україні Радек Матула. «5 листопада 1968 року, коли Київ готувався святкувати річницю Жовтневої революції, Василь Макух тут, на вулиці Хрещатик, облив себе бензином, таким чином протестуючи проти окупації України, проти русифікації України і проти агресії СРСР у Чехословаччині. З такими гаслами він біг тут по вулиці, палаючи, як живий факел», – розповів на церемонії племінник героя Юрій Макух, який тривалий час домагався відкриття на цьому місці меморі-

альної дошки. Він додав, що рішення про виготовлення цієї меморіальної дошки було ухвалене ще 2011 року, однак через бюрократичні та політичні перепони його вдалося реалізувати тільки зараз. Виготовив меморіальну дошку молодий скульптор Василь Білей.

Син Василя Макуха заявив, що пишається своїм батьком: «Бачу свого батька як героя. Хотілося б, щоб наша молодь продовжувала його діло, щоб Україна була ще кращою, багатшою, справді незалежною». У свою чергу чеський посол зазначив, що Василь Макух був жертвою комуністичного режиму, так само як Ян Палах у Чехословаччині, що спалив себе на знак протесту проти радянської окупації.

Як нагадав голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, «кілька місяців тому ми з представниками чеського посольства відкривали меморіальну таблицю на вулиці Вацлава Гавела,

Новий чеський посол у Києві Радек Матула відкриває дошку Василю Макухові.

який став одним із символів боротьби з комунізмом... І це свідчення того, що Україна ніколи вже не стане такою, якою хотіли її зробити в радянські часи».

Укрінформ

Нові амбасадори в Празі та Києві

В Чехії буде новий посол України. Згідно з указом Президента від 23 січня 2017 року, Надзвичайним і Повноважним Послом України в Чеській Республіці призначено Євгена Петровича Перебийніса, який уже має досвід дипломатичної роботи у Празі. Євген Перебийніс народився 9 листопада 1968 у Тернополі. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (1992). Володіє англійською, російською, чеською та словацькою мовами. У МЗС України – з 1992 року. З 1994 до 1998 року був другим та першим секретарем Посольства України в Чеській Республіці. Працював у адміністрації Президента України, в українському посольстві в Греції. З 2001 до 2004 року знову у Празі – на посаді радника Посольства України в Чеській Республіці, а з 2006 до 2008 року був Генеральним консулом України в місті Пряшів (Словаччина). Був послом України у Швеції та Латвії, послом з особливих доручень, директором Департаменту інформаційної політики МЗС України.

Майже водночас Чехія призначила нового посла у Києві. Ним став досвідчений дипломат Радек Матула. Народився у 1964 році, у чеському МЗС – з 1993 року, відповідав за напрям СНД і Балкан. Працював у посольстві в Москві, згодом був заступником директора Департаменту східної Європи МЗС ЧР. У 2008–2014 роках обіймав посаду надзвичайного і повноважного посла Чеської Республіки в Азербайджанській Республіці. Після

Є. Перебийніс, новий посол України в ЧР.

повернення з Баку працював у МЗС на посаді керівника відділу країн західної і північної Європи Департаменту північної і східної Європи. З січня 2017 року – надзвичайний і повноважний посол Чеської Республіки в Україні. Чеський міністр закордонних справ та президент обрали Матулу з багатьох претендентів, з яких залишилося двоє основних. З ними провели особисту усну співбесіду, оскільки Мілош Земан дуже прискіпливо

ставиться до східної зовнішньої політики Чехії. Президент перевіряв, зокрема, мовні знання кандидатів, які претендували на посаду, і проводив співбесіду російською мовою. Матула, окрім російської, зміг дещо опанувати й українську мову, знання якої підтвердив під час відкриття меморіальної дошки Василю Макухові в Києві.

Відзначили самостійність та Акт Злуки

Українська громада у ЧР вшанувала день Соборності. 22 січня 2017 року в Празі, біля пам'ятника Тарасу Шевченку, вона зібралася з нагоди 98-річчя Актів Злуки. Співробітники посольства України, представники громадських організацій, учнівська і студентська молодь, українці та запрошені чехи, незважаючи на січний мороз, на площі Кінських на Сміхові, поклали квіти Тарасові й заспівали гімн. З вітальним словом виступив тимчасовий повірений у справах України в ЧР Зіновій Гошовський, який нагадав також про Четвертий Універсал Центральної Ради, який у 1918 році проголосив утворення незалежної Української Народної Республіки. Активіст Олег Зайнуллін зачитав текст Актів

Злуки. До присутніх зі словом звернувся голова чеської г.о. «ЄвроМайдан» Михайло Топоров, голова ініціативи bezkomunistu.cz Петер Марек, пражський активіст Михайло Мороз та гість з України, учасник АТО. Того ж дня на Олшанському цвинтарі настоятель греко-католицького храму святого Климентія отець Василь Сливоцький відслужив панахиду за полеглими синами України, яких чимало поховано тут та в інших містах чеської і не лише чеської землі. Присутні поклали до пам'ятної стели «Мати Україна» квіти та запалили свічки, низько вклоняючись перед тими, хто віддав життя для возз'єднання українських земель та незалежну Україну.

Вл. інф.

Громада біля пам'ятника Шевченкові на Сміхові, 22 січня. Фото. М. Топорова.

УЄП і надалі відсилає допомогу на фронт

Наші воїни на фронті радіють кожній посилці з Чехії. Фото Г. Андрейців.

Триває допомога «Української Європейської Перспективи» воїнам українського фронту, які тримають оборону від російських загарбників на Донбасі. Як розповіла координаторка УЄП Галина Андрейців, «дякуючи невтомній допомозі українців Чехії, а також наших чеських друзів України, ми закупили і передали військовим з 93 ОМБр – піхота і медики 2-го і 3-го батальйону, 59-та окрема мотопіхотна бригада і 57-ма окрема мотопіхотна бригада, 17 батальйон (Мар'їнка, Широкине) 135 штук зимових бушлатів, 135 пар теплих рукавиць, 40 штук великих баулів (великі наплічники), 75 штук бафи – всьо-

го на загальну суму 25.400 крон. Також передали ліки, зимові шкарпетки, рукавиці, футболки, солодощі і ще всяке різне добро зі збірки, яку проводимо у офісі на вулиці Оплеталова 39 у Празі».

Проект УЄП «Допомагаємо Україні разом – Чехія» триває вже третій рік. Номер його дзеркального рахунку, призначеного для допомоги українським військовим, сім'ям загиблих героїв 6283201001/5500 у «Раффайзен банк», необхідно додати позначку SOS.UKRAJINA.CZ, ім'я та прізвище.

Вл. інф.

Пластова коляда

Зі звуком гітари та співом коляди «Добрий вечір» входить в квартиру шестеро хлопців, щоб передати радісну вістку про Різдво Христове. Хоч кожний з них колядує вперше, після декількох трішки схвилюваних виступів вони вже впевнено та без допомоги своїх виховниць розказують дійство, яке підготували на своїх заняттях. Так виглядала неділя 8 січня для членів української скаутської організації «Пласт Чехія».

Діти протягом дня гостювали в різних куточках Праги, а також в греко-католицькому храмі Св. Климента. Головною метою було ознайомити хлопців з цим різдвяним звичаєм, і їхні виховниці щиро дякують тим, хто допоміг їм втілити їхню ідею в реальність. Кошти з коляди хлопці (після довгих роздумів) вирішили дати людям, які їх потребують більше.

Наталія Дубаневич

Пластунки Наталка Дубаневич та Михайлина Мушинка із пражським новацтвом

Врятувати рятівну машину

Одна із організацій допомоги українським воїнам – «Гуманітарна допомога Україні 2016», яка розташована на півдні Чехії, заявила, що зібрала біля 400 кілограм медичного матеріалу для прифронтового міста Авдіївка, а також іншу матеріальну допомогу. Все це готове до відправки, поїздка мала відбутися вже в січні 2017 року, однак виникла проблема із транспортуванням. Як розповів керівник

організації Петр Оліва, нещодавно вийшов з ладу мотор їхнього мікроавтобусу, який за три роки об'їхав чимало чеських міст і кілька разів вже був на Сході України. Тому необхідна допомога й у ремонті цього транспортного засобу, на яку необхідно зібрати біля 40 тисяч чеських крон. Гроші можна вислати на рахунок 643206432/5500 у «Раффайзен банк».

Вл. інф.

Австрійський професор розповідав про мову

Професор Мозер зі своїми пражськими слухачами.

Походження української мови, її сучасний стан, мовне законодавство та те, як підтримати розвиток української мови, – всі ці питання, які викликають жваві дискусії в Україні, і ще жвавіші за її східним кордоном, належать до кола наукових інтересів відомого мовознавця, професора Інституту славістики Віденського університету Міхаела Мозера. 25 січня 2017 року він на лекції з дещо дискусійною назвою «Чи має українська мова свою історію?» презентував свою нову книгу «Нові причинки до історії української мови» у Слов'янській бібліотеці у Празі. На лекцію прийшли кілька десятків українців та чеських українознавців, а також тих, хто

просто цікавиться Україною, оскільки був забезпечений переклад на чеську мову. Професор розповів про розвиток української мови, про всі її цільові заборони й обмеження у 19 та 20 століттях, про її становище в сучасній Україні. «Є люди, які плачуть через те, що російська мова втрачає якоесь свій статус в Україні... Ми маємо їх заспокоїти, сказати, що російську мову в Україні далі поважають, її ніхто не заборонятиме – це політтехнологія, смішна й брехлива. Але те, що російської мови в Україні просто забагато, бо є і українськомовні українці, яких у самій Україні дискримінують щодня, – це мають зрозуміти наші друзі й подруги.

І багато розуміють, і багато людей переходять на українську мову», – розповів професор в інтерв'ю Марії Щур з «Радіо «Свобода» (почитати текст та послухати розмову професора можна на сайті www.radiosvoboda.org під назвою «Мовний закон, спрямований на розвиток української мови, конче потрібний» – Мозер»). Під час лекції в Празі не обійшлося без інциденту з «русскомірною» пані, яка прийшла явно не слухати, а провокувати професора та публіку. Детальніше це описала учасниця дискусії Зінаїда Гаврилюк.

пор

Хамство «друзів»

Лечу на лекцію цікавезної людини, професора Міхаела Мозера, незвичайної людини сучасності та австрійської національності, яка чомусь вибрала невдячне заняття – вчити історію української мови та навчилася вільно володіти нею...

В голові поруч ще одна думка – потрібно знайти ту аудиторію в старому пражському лабіринті, і тільки би не спізнитись. Забігаю по прямій через двір до будови, яка здається найбільш здатною для вечірніх лекцій, та втомлений вахтер мене відправляє назад до входу і праворуч до кінця а там зайдете всередину, повернете ліворуч і ліфтом вийдете на другий поверх, а можете і сходами.

Старт, через 5 хвилин захиєканого пошуку знаходяться і двері і сходи вже бачу іншого вахтера, знову прямо, до кінця коридору, потім ліворуч, і ура! – ліфт. Чекаю. Приїжджає – заходжу, натискаю кнопку 2. І тут до дверей ліфту наближається ОНА, але я ще це не знаю. Спрацьовує інстинкт швидкої допомоги – ногою встигаю притримати двері, які вже хотіли закритись. ОНА заходить без подякування і приві-

тання, і я змушена запитати чеською – вам на який поверх? бо я їду на другий. ОНА – російською – Да, тоже туда.

я – українською – Ви не на на лекцію пана професора Мозера?

ОНА – Да, да, послушаем што он будет плесті.

я, здивовано – Чому плести? Розповідати? ОНА – да, да, пасмотрім, да, канешна. Замовчали.

2. Вийшли з ліфту, ОНА бігла переді мною, ми, шукаючи дорогу по вказівниках, на решті зайшли до аудиторії, де вже сидів професор і кілька слухачів.

Інстинктивно я вибрала протилежне місце від ОНА, в душі смикнулось якоесь німе питання.

Лекція пройшла успішно, на одному диханні, було напорочу цікаво слухати поважну розсудливу мову пана професора і після годинної лекції залишалось тільки тішитись на дискусію.

Після першого питання і послідовної відповіді, ОНА теж щось запитала, (признаюсь, що не запам'ятала про що, бо раптом прийшла відповідь на моє німе питання) – слухати і дискутувати – це не було ме-

тою для неї. Професор спробував відповісти, та ОНА його перебила і почала закидувати вербальним поносом.

Публіка спочатку ошелешена хамством цієї особи, хотіла взнати чому ж вона так мучиться, якщо лекція їй не подобається, на що було крикнуто що ОНА «пришла паслушать, і што да, представьте, ана гаваріт на сабачьем языке, как сказал прафесар» (присягаюсь, ні він, і ніхто інший так не говорив). Жодні аргументи від інших слухачів на неї не впливали, довелось її крик перекричати негарним гаслом, в цьому слухачі були дружними, після якого ОНА – (обмежена нахабна анексія) з пафосом старого алкоголіка вийшла з аудиторії. Пан Мозер сказав – ось вам приклад ставлення «наших друзів» до української мови. І це добре, що такі «друзі» є, вони нас навчать тому, що потрібно себе захищати. Добре вміти знаходити в негативі щось корисне.

Бути лагідним – це добре, але потрібно ще вміти себе захистити. Свою країну і свою мову.

Згідна повністю.

Зінаїда Гаврилюк

УВО: ДЕ, КОЛИ І ЯК?

Сім запитань до умовин створення Євгеном Коновальцем у Празі Української Військової Організації

ТЕКСТ: Василь ШТОКАЛО

Члени Стрільцкої ради у Празі в липні 1920 року. Зліва направо сидять: сотник Іван Андрух, полковник Євген Коновалець, сотник Василь Кучабський; стоять: полковник Іван Чмола, сотник Михайло Матчак, сотник Ярослав Чиж.

Учорашне завбачливо дихає прийдешнім... У місті над Влтавою влітку 1920 року відбулася визначна подія для України ХХ сторіччя: постала Українська Військова Організація (УВО) з майбутніми продовженнями – Організація Українських Націоналістів (ОУН) – Українська Повстанська Армія (УПА) – Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) як завершення понад 700-річної боротьби за волю батьківщини Руси-України. Сьогодні ця сторінка надзвичайно політизується. Зарадити справі можна дослідженнями. На суспільний розгляд виносяться загадки, аби спільними зусиллями їх відгадати.

1. Де, в якій світлиці чи залі якого приміщення, за якою адресою в Празі відбувся серпневий 1920 року з'їзд відпоручників Українських Військових Організацій за кордоном? Наразі невідомо. Підстава вагома: Євген Коновалець, друкуючи в 1928 році спогади, місяці перетворення могутньої протизагарбницької УВО в обсяжніше об'єднання для підживлення визвольного руху, не міг виявити зайвого та шкідливого підпілля (названо узагальнююче: 31 серпня 1920 року). Уперше за неповне століття (зовсім недавно, 26. 12. 2016) за часописом «Громадська Думка» відтворюються справжні дні з'їзду, а саме: 1–3 серпня 1920 року.

2. Де 31 липня – 3-4 серпня 1920 року в Празі (чи можливо околицях міста) мешкали, харчувалися учасники з'їзду?

Скажімо, Віденський Конгрес, де засновано ОУН у 1929 році, відбувався у готелі. Досить зручно вирішилися під спільним дахом потреби світлиці нарад, проживання, харчування й поза зайвими очима. Тут добре продумався шлях: запрошені добиралися в Прагу та лише там дізнавалися про місце з'їзду. Вороги знеслилися чимось завадити. Відомо, що 20 липня 1920 року в Празі Євген Коновалець скликав останнє засідання Стрільцкої Ради (збиралася після саморозпуску Корпусу Січових Стрільців Військ Української Народної Республіки) для припинення віхи поразок. Склад: головуючий отаман Євген Коновалець; полковник Іван Чмола; сотники Іван Андрух, Ярослав Чиж, Михайло Матчак, Василь Кучабський – згідно збереженої світлини. Можливо, перелічені українські старшини залишилися на допомогу побратимові Євгенові Коновальцю готувати з'їзд і перебували, ймовірно, 20 липня – 3 серпня 1920 року в Празі.

3. Чи Євген Коновалець зустрічався в Празі з Президентом Чехословацької Республіки д-ром Томашом Гарригом Масариком?

Відсутні чеські або словацькі архівно-документальні підтвердження. Відомо, що Коновалець і Дашкевич ходили на прийом до президента Т. Г. Масарика, щоб запевнити його про легальний статус стрільців та старшин після саморозпуску групи Січових Стрільців. Дана зустріч могла відбутися напередодні з'їзду, в останні дні липня 1920 року, під час або після з'їзду, перші числа серпня 1920 року.

Здобуття новітньої незалежності слов'янськими народами, зокрема українцями та чехами зі словаками уподібнилося суттю й різнилося змістом. Чехи та словаки отримали подвоєне сприяння: а) зосередженість земель у Австрійській монархії з єдиним початком змін (28 жовтня 1918 року); б) повноцінність керівництва, славного об'єднувача різних націй у спільній державі, д-ра Томаша Гаррига

Масарика; в) українці такого сприяння не мали: роз'єднаність із споловинченням земель у різних монархіях – деспотичній Російській і освіченій Австрійській (при збереженому потрійному гніті: поляків над галицькими українцями, румунів над буковинськими українцями, угорців над закарпатськими українцями); г) кволість початку звершень (лютий 1917 року не передумовою, а наслідком падіння імперії Романових) у краю, де загарбник значно послабив національний чинник; г) ураженість зазбручанського середовища брехливими чи ж неправдивими комуністичними обіцянками рівномірно наділити родючі чорноземи як незанимким видом загарбання, підступно повторене росіянами тепер радянськими; д) випадковість і плінність провідників Наддніпрянщини (Голова Центральної Ради д-р Михайло Грушевський, Голови Директорії Української Народної Республіки Володимир Винниченко та Симон Петлюра, а також Гетьман Павло Скоропадський)); е) обмеженість провідників – східного до хуторянства (Симон Петлюра) та західного до містечковості (д-р Євген Петрушевич) із неспроможністю повноцінно злучити українську націю і самопоборюваність Симона Петлюри через опертя на споконвічного загарбника (поляків: вдаваних знезацька друзів), а не рідних братів – галицьких українців; є) загроза від сусідів по всіх боках (окрім Чехословаччини); ж) знищеність зсередины та ззовні (від радянського росіянина Владіміра Ульянова-Леніна до поляка Юзефа Пілсудського). Все це Євген Коновалець прагнув змінити.

4. Чи писали про з'їзд УВО у серпні 1920 року тодішні чехословацькі часописи?

Жодної згадки не виявлено. Відомо, що про даний захід голосили українські видання. Зокрема, згадана «Громадська Думка», «Вперед!», «Український Прапор», йшлося в повідомленні учасника – д-ра Луки Мишуґи безпосередньо Диктаторові Західно-Української Народної Республіки д-ру Євгенові Петрушевичу тощо.

5. Чи використовували псевдоніми учас-

Євген Коновалець, 1920 рік

ники з'їзду і особисто Євген Коновалець?

Д-р Богдан Зілінський з Карлового університету пише, зокрема «...чи він [Євген Коновалець] не користався яким-небудь псевдо чи то іншим прізвисьмом? У мене, зокрема «...схильність уважати, що Євген Коновалець не користувався цього часу псевдами чи іншими прізвиськами. Можливо, він мешкав у кого зі знайомих і... намагався не залишати реєстраційних ознак свого перебування там або там. Причина: він вибудовував підпільну силу проти загартників (ЧСР розглядалася ним і майбутньою УВО як дружня)». Порушити мовчанку можуть архівні документи про дозвіл на в'їзд, перетин кордону та виїзд із Чехословацької Республіки учасників з'їзду.

6. Чи робилася спільна світлина? Світлина зі Стрілецької Ради, можливо, походить із з'їзду та зображує вужче коло його учасників.

7. Як довго в Празі після з'їзду залишилися Євген Коновалець із відпоручниками УВО для українських – Галичини сотниками Ярославом Чижем і Михайлом Матчаком, Наддніпрянщини сотником Іваном Андрухом? Відомо, що сотники Ярослав Чиж і Михайло Матчак приїхали до Львова досить швидко, ймовірно 2 вересня 1920 року та сотник Іван Андрух добрався в Київ, ймовірно в грудні 1920 року (точніші відомості відсутні). Коли в серпні 1920 року Євген Коновалець повернувся до Відня, також не відомо.

Отже. Умовини створення Євгеном Коновальцем УВО в Празі дозволяють заглибитися в миті народження чину нескорених, незламних, витривалих і одухотворених Христовою церквою страдників за правду на своїй землі... У світі до того незнаних.

Джерела:

Військовий з'їзд в Празі // Громадська Думка. – Львів. – 1920. – Рік I. – Число 190. – 16 серпня. – Понеділок. – С. 1; Військовий з'їзд в Празі // Вперед! – Львів. – 1920. – Рік V. – Число 189 (373). – 17 серпня. – Второк. – С. 3; Військовий з'їзд в Празі // Український Прапор. – Відень. – 1920. – Рік II. – Число 46. – 29 серпня. – Неділя. – С. 3; Дашкевич, Я. Полковник. / Сватко, Я. Євген Коновалець і справа його життя. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2001. – С. 1–5; Євген Коновалець та його доба / Переднє слово Бойка Юрія. – Мюнхен: Видання Фондації ім. Євгена Ковальця, 1974. – 1020 с.; Українська політична еміграція 1919–1945. Документи і матеріали. – Київ: Парламентське видавництво, 2008. – С. 79–80.; Коновалець, Е. Причинки до історії ролі Січових Стрільців в українській революції / Євген Коновалець // Розбудова Нації. – Прага. – 1928. – Річник I. – Число 5. – Травень. – С. 199–204; Лист, електронний, д-ра Богдана Зілінського до Василя Штокала 1 вересня 2016 року; Лист, електронний, Василя Штокала до д-ра Богдана Зілінського. 13 вересня 2016 року.

Листівка УВО.

Емблема УВО.

Автор є дослідником та політиком, проживає у Тернополі.
Продовження теми: дивіться стор. 9, будь ласка.

АДВОКАТ НЕСКОРЕНИХ

Вийшли друком рукописи адвоката Володимира Горбового

Підготував: Олег ПАВЛІВ

Обкладинка книги Др. В. Горбового «Погода совісті»

З нагоди 25 річниці незалежності України, за підтримки меценатів – представників української діаспори в Чехії Наталії Касанової та громадянина Словаччини Каміла Касана, у співпраці з директором видавництва «Нова Зоря» (м. Івано-Франківськ) і співупорядником о. Ігорем Пелехатим вдалося видати друком книги спогадів Др. Володимира Горбового «Погода совісті»...

Повернувшись в 1972-му році із заслання на Сибіру, відбувши там 25 літ каторги сталінського, хрущовського і брежнєвського ГУЛАГу, і проживаючи в рідному с. Оболоня Долинського р-ну, Івано-Франківської області, звідки Др. Володимир Горбовий родом, аж до 1984-го, коли він помер дорогою до Ходорова (Львівська обл.), він написав в складних умовах проживання і подальших утисків з боку совітів свої цінні мемуари під назвою «Погода совісті».

Пан Др. Володимир Горбовий – провідна постать національно-визвольних змагань

за Українську Державність в ХХ-му сторіччі. Саме він був особистим адвокатом Степана Бандери на Варшавському процесі та саме він долучився до відновлення Української Державності в 1941 році. У його рукописах збереглися вельми цінні і непересічні спогади його боротьби та боротьби інших членів УВО та ОУН за незалежну і соборну Україну, які в Україні та світі в якості окремої книги друкуються вперше.

Про пана Др. В. Горбового зацікавленим у його біографії в контексті національно-визвольної боротьби українців на межі 1918–1991 років можна розмовляти годинами, але (принаймі мені особисто) стає очевидним, що про адвоката Степана Бандери не розповідь ніхто краще, ніж сам адвокат п. Бандери – Др. В. Горбовий. Тому я й вирішив видати його рукописи окремою книгою і полишити автентичні спогади провідного борця за волю України на розсуд читачів. Книгу вже зараз можна придбати у видавництві «Нова

Зоря», а в подальшому, під час запланованих мною відвідин Західної України, ознайомитись із нею в бібліотеках, куди планую передати примірники видання. А якщо знайдеться вільний у 2017 році час – спробую теж організувати презентацію книги в Тернополі за підтримки тернопільського краєзнавця Василя Штока, і за участі співупорядника книги о. Ігоря Пелехатого в Івано-Франківську, та, зокрема і у Львові, швидше всього, в Народному музеї Тараса Шевченка Львівського палацу мистецтв при підтримці завідувача музею Зеновії Філіпчук, яка в 2014–2015 роках презентувала мої дві попередні книги під назвою «Повертаючись на старину» (2014) та «Страчене кохання» (2015), остання з яких теж була присвячена національно-визвольній боротьбі українців в контексті українсько-польського протистояння в 1919–1939 роках.

Працюючи науковим співробітником Слов'янської бібліотеки, а відтак співпрацюючи з архіваріусом Національного архіву Чеської Республіки Др. Ленкою Клочковою, я віднайшов рукопис Др. В. Горбового та інші документи і знімки (деякі з яких долучені до книги), і вирішив зі своїми батьками видати рукопис окремою книгою.

У моєї родини з Др. В. Горбовим склалися належні на те відносини. Він був близьким другом і колегою Інж. Осипа Бойдуника (який теж, як і Др. В. Горбовий, перебував та навчався в Чехословацькій Республіці в 1920–30 у Високій торгівельній школі), котрий був двоюрідним братом мого прадіда Теодора Бойдуника (теж родом з с. Оболоні). Обоє, і Др. В. Горбовий і Інж. О. Бойдуник, відвідували старину мого прадіда Теодора Бойдуника для спільних зустрічей, яку дочка мого прадіда, моя бабуся Дарія Попович (Бойдуник) залишила мені заповітом на зберігання, як і цінний архів матеріалів (а саме Сімейний архів родини Бойдуників ім. Дарії Попович (Бойдуник)), пов'язаних з діяльністю Інж.

О. Бойдуника та інших провідних борців за волю і незалежність України, які відвідували мою старину, і матеріали родинного архіву якого були долучені до книги.

Син Дарії Попович (Бойдуник) пан Мелітон Попович (1948 р.н.), теж член моєї родини, під час підготування книги розповідав про зустрічі із Др. В. Горбовим в 1970 роках, коли той влаштував поляну під ялинами в підгірнім селі Оболоні для зустрічі з місцевими сусідами. Др. В. Горбовий говорив: «України ще немає, бо вона поневолена. Та будьте пильні. Якщо вона стане вільною, вважайте на зрадників, бо вони те саме, що й окупанти... І ще й палицею своєю дубнув, наголошуючи», – пригадає свою зустріч з Др. В. Горбовим житель села Оболоні і мій вуйко Мелітон Попович.

Окрім того, слід зазначити, що книга забезпечена з мого боку теж анотацією чеською мовою, оскільки пан Др. В. Горбовий відомий в Чехії (а в той час в Чехословацькій Республіці) як випускник Карлового Університету в Празі, і у своєму життєписі несе тривкі відносини з Чеською Республікою.

Хотів би висловити слова подяки о. Ігорю Пелехатому, завдяки співпраці з яким вийшла книга «Погода совісті», меценатам видання та усій родині Бойдуників, з якої я вийшов, за підтримку відновлення правдивої історії України крізь рукописи її провідних борців за волю і незалежність України...

Автор є упорядником книги «Погода совісті»

Словацький меценат книги Др. В. Горбового «Погода совісті» Каміл Касан

Ілюстрації до книги

Меморіальна дошка Євгенові Коновальцю

Відкриття меморіальної дошки Є. Коновальцеві у Києві

У Києві, на колишній казармі січових стрільців, у День Соборності 22 січня, відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки полковнику Армії УНР, засновникові УВО та ОУН Євгенові Коновальцю. Як зазначив присутній на відкритті міністр культури Євген Нищук, дошку розміщено на будинку, який у 1918 році був казармою січових стрільців (вул. Січових Стрільців, 24).

Честь відкрити барельєф надали інструкторам Військової школи командирів імені Коновальця з позивними «Север» та «Барс». Дошку, встановлену коштом київської територіальної громади, освятили представники духовенства УПЦ КП та УГКЦ. В Українському інституті національної пам'яті повідомили, що автором пам'ятного знаку є скульптор Олександр Михайлицький. Меморіальна дошка містить барельєф полковника Армії УНР Євгена Коновальця у військовому вбранні разом з елементами зброї, що символізують військову доблесть.

«22 січня 1918 року було проголошено незалежність УНР. 22 січня 1919 року було проголошено Акт злуки, який об'єднав Українську Народну Республіку та Західноукраїнську Народну Республіку. До обох подій був безпосередньо причетним Євген Коновалець. Як полковник, котрий захищав тодішню незалежність від зовнішнього й внутрішнього ворога, придушивши більшовицький заколот у січні 1918 року. Як людина, котра сама стала символом соборності, галичанин, котрий захищав незалежність Української Народної Республіки.

Але, напевно, найважливішим внеском Коновальця у справу української неза-

лежності є те, що він зумів поєднати два покоління борців. Будучи представником покоління, яке творило Українську революцію, він дав дорогу в життя поколінню, яке боролось за незалежність вже підпільними методами у 1930–1950-х роках», – зазначив у своєму виступі голова УІНП Володимир В'ятрович.

Євген Коновалець (14. 6. 1891–23. 5. 1938) – полковник Армії Української Народної Республіки, керівник Української Військової Організації, голова Проводу українських націоналістів. Коновалець об'єднав тисячі українців довкола ідеї боротьби за соборну Українську державу. Один із творців українських збройних сил, він сформував Галицько-буковинський курінь, а згодом полк Січових Стрільців і дав відсіч більшовицькому повстанню робітників київського заводу «Арсенал».

Перебуваючи в еміграції з 1922 року, не полишав своїх ідеалів, створив Організацію Українських Націоналістів. Саме Коновалець підготував майбутнє покоління діячів ОУН, серед яких Степан Бандера, Роман Шухевич, Ярослав Стецько. Був убитий радянським агентом Павлом Судоплатовим 23 травня 1938 року в голландському Роттердамі в результаті спецоперації НКВД з нейтралізації керівництва ОУН.

Меморіальна дошка Є. Коновальцю у Каунасі, Литва.

ОЛЕКСАНДР ОЛЕСЬ: ПЕРЕДСМЕРТНІ ЛИСТИ

За матеріалами архіву професора Миколи Мушинки з Пряшева

ТЕКСТ: Олег ПАВЛІВ

Олександр Олесь
(1878—1944)

Фотографія дружини Олександра Олесь (крайня зліва). – Архів Проф. Миколи Мушинки.

Нещодавня ситуація довкола могили провідного українського поета Олександра Олесь, який був похований на Олшанському цвинтарі в Празі, облетіла уже всю Україну; подекуди своїми обертми вона була перекручена, не завжди достовірна, а інколи взагалі заполітизована...

Але, незважаючи на позицію деяких українців щодо української діаспори в Чехії та Словаччині, слід зазначити, що українська діаспора зробила вагомий культурний внесок для України. Її вчені, письменники і меценати берегли до наших днів українську культуру в Чеській Республіці, не розраховуючи на підтримку української влади та її політиків. Завдяки професору Миколі Мушинці до наших днів була збережена цінна прижиттєва та передсмертна кореспонденція Олександра Олесь; завдяки Володимиру Михайлишину донедавна була на совість сплачена до нинішніх днів рента за місце на могилі Олександра Олесь.

В дослідженні провідної постаті української літератури вагому роль у вивченні його життя та творчості відіграє приватна кореспонденція Олександра Олесь, серед якої до наших днів збереглася його особливо цікава не тільки прижиттєва, але й теж передсмертне листування. Під час зустрічі в рамках проведення персональної виставки картин Олекси Новаківського

в Празі 21 квітня 2016 року проф. Микола Мушинка передав мені для досліджень зі свого архіву (в якому у нього зберігаються копії передсмертних листів Олександра Олесь, зокрема 16-ть листівок, адресованих ним подружжю Левицьких, його останній автограф з 2.VII.1944 р., три сторінки спогаду на нього, дві його фотографії та машинопис його вірша з 1925 року.

Не менш цікавою є сама історія приватної кореспонденції Олександра Олесь, яку він вів з українською скульпторкою Ніною Левицькою та її чоловіком Інж. Б. Левицьким. Після війни Ніна Левицька, працюючи в той час науковим співробітником у відділі комплектування фондів Слов'янської бібліотеки при Державній бібліотеці ЧСР (сьогодні Національна бібліотека Чеської Республіки – Слов'янська бібліотека) передсмертні листи Олександра Олесь передала на зберігання Проф. Миколі Мушинці, якого вважала, не маючи власних дітей, своїм невластним сином.

Перегортаючи сторінки приватної переписки Олександра Олесь з подружжям Левицьких, дізнаємося про життя празького поета багато цікавого із його життя на еміграції і головню його передсмертне листування, передсмертні думки та замітки... Листівки Олесь читаються тяжко, бо напи-

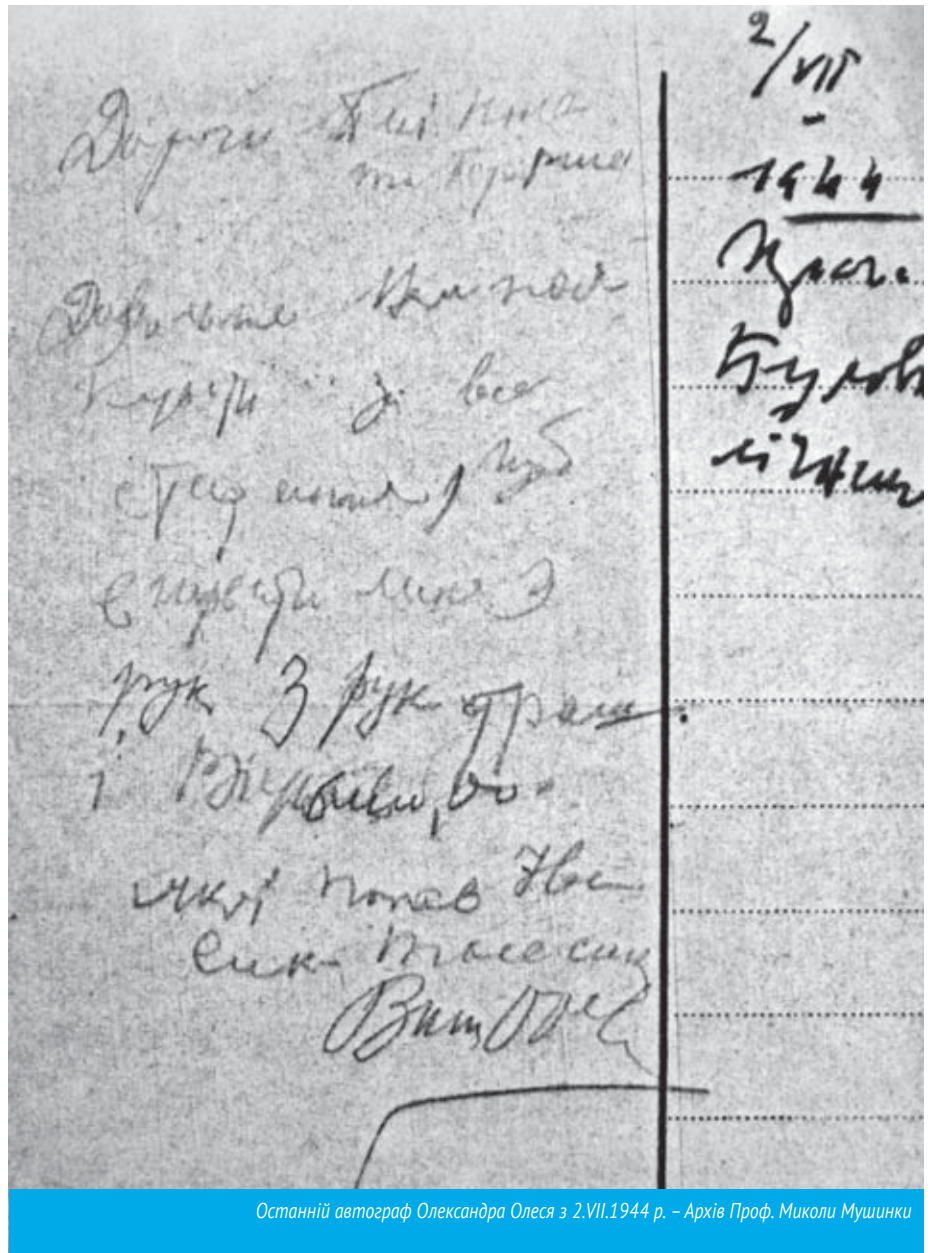
сані в багатьох випадках не завжди з доброю каліграфією. Та одну з них вдалося розшифрувати дослівно і точно: «дорогі Пані Ніна і Пане Борисе! Ви, певно, догадалися, що зо мною щось сталось... Був два дні в ліжку, лежав тяжко хворий. Мабуть якийсь камінчик, відчувши наближення весни, захотів погрітись на сонечку і виліз, потихеньку пробиваючи доріжку з темної печінки. Ваш Олесь. 13.III.1944 (листівка написана за чотири місяці до його смерті)»...

Особливо цікавими є три сторінки спогаду про Олесь разом з принагідними епіграммами (прим. жанр сатиричної поезії (прози)), записаними Інж. К. М. (ймовірно інж. К. Маркусом, який у 1935 році був при зустрічі з Олександром Олесем). Ось вони, цитуємо в оригіналі першу з них: «Олександр Іванович Олесь і в пізніших роках свого життя любив їдку сатиру, яка при всій своїй дотепности була зовсім не злісна і не дратувала навіть тих «жертв», проти котрих була скерована. Одною з таких жертв був Віктор Кондратович Приходько, якого Олесь забавно викреслив між іншими особами в своєму жарті-одноактівці «Вилітали орли» (місце дії – їдальня Українського Жіночого Союзу, за загальножитим українським скороченням: УЖАС (по російському = жах). Цей жарт висміював

невдалу спробу скликати на еміграції «Всеукраїнський Національний Конгрес», заініційовану якраз В. К. Приходьком. Виводить його Олесь на гарячу, неврівноважену темпераментну людину, схожу швидше на якогось козачого повстанця-отамана, ніж на поважного громадянина, це б то Олесь його обернув на виворіт і надав йому риси якраз протилежні до тих, котрі він в дійсності мав. Насправді цей поважний симпатичний добродій років над 50 віком, середнього зросту, повненький, кругловидий, спокійний, тактовний в розмові, здається, котрий нікуди не поспішав; терпляче зносив усі можливі жарти й кпини, які на нього часом сипались з різного приводу саме від Олесь. Цілою своєю поставою він нагадував розважного нашого хуторянина старих часів. Був він вдовець, і можливо тому іноді в одягу подекуди трохи занедбаний, сако [з чеської «sako» – піджак] в товстенькому животі не завше застібалось, було дуже натягнуте. Нічого смішного на ньому не було, але, прочитавши якогось Олесевого епіграма і «приліпивши» до нього якусь комічну рису, що її надавав йому Олесь, людині робилось смішно. П-ко [мається на увазі Приходько] вчашав [зі староукраїнської «вчашав» – гостював] до родини Олесів, де любив смачно поїсти, і після того відпочити на канапі. Тоді йому були байдужі усі кпини й ніякі дотепи його не дошкуляли. Олесь це ніби й дратувало, і він тоді гукав: «на Вас, Віктор Конгресович, можна й дрівця колоти». «Ну й коліть, аби лиш мене не боліло», – відповідав В. К.

Якось при зустрічі нового 1935 року, в приватному помешканні арх. А. К. зішлись кілька осіб: Олесь, В. Приходько, доц. Моралевич, інж. К. Маркус, інж. Ю. Кухарський, М. Т. Остапович. Усі пили горілку, але перед Олесем на табуретці стояло барильце з пивом, з якого він сам собі наповняв склянку завжди, як докучала спрага. Добре всі повеселились, підгуляли й геть-геть після півночі пішли гуртом проводити один одного додому. Був морозець, але снігу було мало. В. К. взяв собі в кишеню горішків, і, йдучи вулицею, лускав їх, мало уваги звертаючи на нерівності дороги й на замерзлий сніг. Несподівано спіткнувся й упав. Два-три чоловіка, жартуючи, помогли йому піднятися й усі пішли собі далі. На сам Новий рік усі учасники цього підприємства зійшлися на тому ж помешканні, щоб «покропити» початок року, щоб не пошло [мабуть, мається на увазі «щоб не припадали порохом громадські сходи». Бачимо, що у В. К. ніс трошки ніби подряпанний. «Що це Ви, Вікторе Кондратовичу, уже встигли з кимсь не погодитись щодо перспектив у Новому році?» «Та ні, – відповідає інж. Маркус, – це В. К. вночі, що мабуть і ви бачили, – горіхи сів і дуже нагинався й прийшов до конфлікту з нерівністю празького бруку. А це ось Ол. Ів. [себто Олександр Олесь] записав цю пам'ятну подію»... Подає мені листок паперу, на ньому

Останній автограф Олександра Олесь з 2.VII.1944 р. – Архів Проф. Миколи Мушинки

му вірш: Не штука трактором чи плугом / Пройтись, як в танцю, полем-лугом. / А ось попробуй в місті брук / З-орати носом, як наш друг! / Дісталось брукови не мало, / Але... Пощербилось й рало!»

Відтак друга з принагідних епіграм, записаних інж. К. М.: «Раз десь в 1939 чи 1940 році В. К. в Олесів після обіду заснув на канапі. Канапу тихенько відсунули, поставили над нею стіл, біля котрого присів Олесь і написав:

Грицько, як інші хлопці наші,
Борщу наїстись, або каші,
І враз на сором і ганьбу
Залізе спати під гарбу.
І ось прийшлося такому хлопцу
Дістатись з іншими в Європу
Та й тут наїстись він, як віль
І зараз лізе спати під стіл.
Та не родивсь для фраків ані трохи!
Тобі не треба цих прикрас!
І чорні гудзики, як блохи
Від тебе скачуть раз-у-раз.

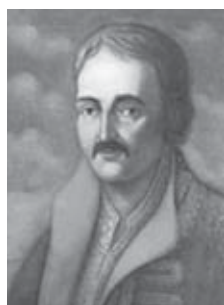
Тобі б штани широкі, вибійчані
З товстим дебелим очкурком;
Тобі б сидіти на баштані
Й трощить кавун за кавуном.
1939-40 р.

Окрім того, зберігся останній автограф Олександра Олесь, зроблений за неповні три тижні до його смерті. В ньому, перебуваючи (про що дізнаємося з рубу картки з автографом) в празькій лікарні «Буловка» 2 липня (помер Олександр Олесь 22 липня) 1944 року написав свої останні прижиттєві слова подружжю Левицьким: «дорогі пані Ніна та Борисе, дозвольте Вам подякувати за все старання, щоб вирвати мене з рук страшної відьми, до якої попав Івасик Телесик. Ваш О. Олесь». Вочевидь подружжя Левицьких всіяко намагалося порятувати прибите горем життя (через смерть сина) Олександра Олесь, в чому він висловив їм свої останні слова подяки...

DĚJEPISNÝ A SOUDOVÝ KALENDÁŘ UKRAJINSKÝCH ČECHŮ NA ROK 2017 (vybraná data)

СТОРИЧНИЙ ТА СУЧАСНИЙ КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКИХ ЧЕХІВ НА 2017 РІК

100. výročí bitvy československé brigády u Zborova | **150. výročí** České besedy ve Lvově
425. výročí narození Jana Amose Komenského, „Učitele národů“ | **500. výročí** světové Reformace
60. výročí úmrtí Leopolda Staffa, významného polského básníka českého původu
75. výročí vyhlazení obcí Lidice a Ležáky v Čechách | **100. výročí** úmrtí Otakara Theera, českého básníka
345. výročí narození a **275. výročí** úmrtí Filipa Orlika, ukr. Пилипа Орлика, hetmana Ukrajiny v exilu

Leopold Staff

Jan Amos Komenský

Otakar Theer

Filip Orlik

1907	110. výročí založení Oděského českého kvarteta ve složení členů divadelního orchestru Jar. Kociana (*1883, †1950), Fr. Stupky (*1879, †1965), Jos. Permana (*1871, †1934) a Lad. Zelenky (*1881, †1977)
1. ledna	Nový rok
1. ledna 1993	Státní svátek ČR – Den obnovy samostatného českého státu – 24. výročí
6. ledna	Tři králové
18. ledna 1998	19. výročí založení v Užhorodě Klubu T. G. Masaryka
25. ledna 1990	27. výročí založení v Malé Zubovštině (Žytomyrská oblast) společnosti Malá Zubovština
28. ledna 1999	18. výročí založení v Zaporizhži (čes. Záporoží) společnosti Bohemie
10. února 1867	150. výročí založení ve Lvově České besedy
14. února 1912	105. výročí založení české evangelické obce Veselynivky – Sirotinky (Oděská oblast)
20. února 1993	24. výročí založení v Simferopolu společnosti Vltava
20. února 2014	3. výročí počátku Rusko-ukrajinské války
3. března 1902	115. výročí úmrtí ve Lvově Františka Cyrila Staffa (*22. 4. 1845), předsedy České besedy (1886)
7. března 1850	Před 167 lety se narodil v Hodoníně (Jihomoravský kraj) Prof. Dr. T. G. Masaryk, první prezident Československa
8. března	Státní svátek Ukrajiny – Mezinárodní den žen
12. března 1999	18. výročí vstupu České republiky do NATO
24. března 1990	27. výročí založení v Malynivce (Žytomyrská oblast) české společnosti (zanikla r. 1992, obnovena 24. 3. 1993 pod názvem Malynivske)
28. března 1592	425. výročí narození v Nivnici u Uherského Brodu Jana Amose Komenského (†15. 11. 1670 Amsterdam, Nizozemsko), «Učitele národů», posledního biskupa Jednoty Bratrské, teologa, filozofa, spisovatele a světového pedagoga
14. dubna	Velký pátek
16. dubna	Neděle velikonoční – Pravoslavné Velikonoce, ukr. Velykdeň nebo Pascha
17. dubna	Pondělí velikonoční – Velykodnij (Polyvanyj) pondělík
19. dubna 1991	26. výročí založení v Dubnu (Rivnenská oblast) společnosti Stromovka
20. dubna 1990	27. výročí založení v Mykolajivce (Vinnycká oblast) společnosti Holenderští Češi
26. dubna 1986	31. výročí Černobylské tragédie
1. května	Státní svátek ČR – Svátek práce. Státní svátek Ukrajiny – Den Práce
1. května 2004	13. výročí vstupu České republiky do Evropské unie
5. května 1945	72. výročí Květnového povstání českého lidu
6. května 1990	27. výročí založení v Žytomyru Žytomyrské společnosti volyňských Čechů
8. května 1945	Státní svátek ČR – Den vítězství a 72. výročí osvobození od fašismu. Státní svátek Ukrajiny – Den paměti a smíření
9. května 1945	Státní svátek Ukrajiny – Den Vítězství: 72. výročí
9. května 1990	27. výročí založení v Bohemce (Mykolajivská oblast) společnosti Bohemka (do 31. 1. 2005, kdy zanikla, existovala pod názvem Čeští bratři, obnovena 21. 9. 2007)
21. května 1991	26. výročí založení v Lucku (Volyňská oblast) společnosti Matice Volyňská
24. května 1742	275. výročí úmrtí v Jasech (Rumunsko) Filipa (Pylypa) Orlika, ukr. Пилипа Орлика (*21. 10. 1672 Kosuty, Bělorus), hetmana (čes. hejtmana) Ukrajiny v exilu (1710–1742) českého původu, autora první Ústavy na světě (1710)
30. května 1995	22. výročí založení v Kyjevě České národní rady Ukrajiny
31. května 1957	60. výročí úmrtí v Skarzisku Kamennem (Polsko) Leopolda Staffa (*14. 9. 1878 Lviv), významného polského básníka, člena České besedy ve Lvově a syna předsedy Františka Cyrila Staffa (*1845, †1902)
4. června	Neděle svatodušní – Zelené svátky
10. června 1942	75. výročí vyhlazení obce Lidice v Čechách

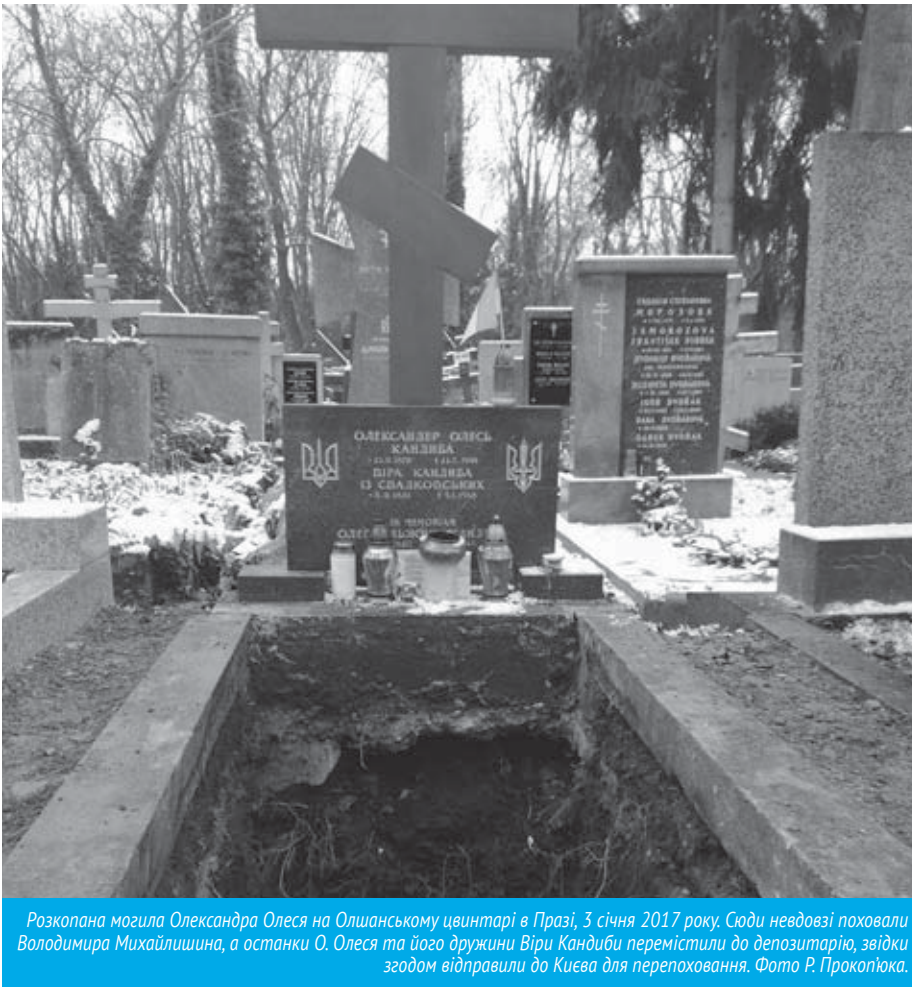

11. června	Neděle svaté Trojice
15. června 1990	27. výročí založení v Novhorodkivce (Zaporižská oblast) společnosti Čechohrad
24. června 1942	75. výročí vyhlazení obce Ležáky v Čechách
24. června 2012	5. výročí úmrtí v Praze Václava Štěpána (*21. 9. 1931 Skobelka, Volyňská oblast), volyňského Čecha, zakládajícího člena a prvního předsedy spolku Matice volyňská v Lusku (21. 5. 1991) a zákl. člena České národní rady Ukrajiny (30. 5. 1995)
	První znak České besedy ve Lvově (1998)
28. června	Státní svátek Ukrajiny – Den Ústavy Ukrajiny
2. července 1917	100. výročí bitvy československé brigády u Zborova (Ternopilská oblast)
3. července 1992	25. výročí založení v Melitopolu (Zaporižská oblast) společnosti Bohemie
5. července 863	Státní svátek ČR – Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje: 1154. výročí jejich příchodu na Moravu
6. července 1415	Státní svátek ČR – Den upálení v Kostnici Mistra Jana Husa (*1369 Husinec): 602. výročí (jeho popel byl vsypán do Rýna). Pravoslavnou církví českých zemí a Slovenska je uctíván jako svatý mučedník.
11. července 2000	17. výročí vzniku v Oděse společnosti Česká rodina
13. července 1943	74. výročí vypálení obce Český Malin na ukrajinské Volyni
Srpen 1905	112. výročí založení české evangelické obce Bohemky (Mykolajivská oblast)
3. srpna 1990	27. výročí vzniku v Praze Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel
11. srpna 1438	Feodora. Fedir Danylovyč kníže Ostrožský (*1360, †1446), vojvoda, starosta, mnich Kyjevskopečerské lávry a pravoslavný svatý (svatořečen v konci XVI. st.), který podporoval husity
12. srpna 1914	103. výročí vzniku v Kyjevě České Družiny, první české vojenské jednotky po bitvě na Bílé Hoře (8. 11. 1620)
21. srpna 1968	49. výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy (SSSR, BLR, MLR, NDR, PLR). Okupace (od 16. 10. 1968 dočasný pobyt sovětských vojsk) trvala do 27. 6. 1991. V jejím průběhu bylo usmrceno 290, těžce zraněno 577, lehce zraněno několik set československých občanů
24. srpna 1991	Státní svátek Ukrajiny – 26. výročí nezávislosti
14. září 1937	před 80 lety zemřel v Praze Prof. Dr. T. G. Masaryk, první prezident Československa
15. září 1867	150. výročí narození v Opavě Petra Bezruče (†17. 2. 1958 Olomouc), vl. jm. Vladimír Vašek, českého básníka, autora sbírky „Slezské písně“ (1904)
16. září 921	Ludmily. 1096. výročí úmrtí v hradišti Tětín české kněžny Ludmily (*asi 860), první české svaté (svatořečená v 11. st.), mučednice Slovanů a patronky českého státu (její ostatky leží v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě)
20. září 1995	22. výročí založení v Užhorodu Užhorodské společnosti české kultury J. A. Komenského
28. září 935	Václava. 1082. výročí úmrtí ve Staré Boleslavi (okres Praha-východ) českého knížete Václava (*asi 907 Praha?), prvního českého svatého (svatořečen na zač. 11. st.) a hlavního patrona českého národa (jeho ostatky leží v kapli sv. Václava v katedrále sv. Víta na Pražském hradě)
28. září	Státní svátek ČR – Den české státnosti
3. října 1999	18. výročí posvěcení ve Veselínovce (Oděská oblast) české evangelické modlitebny
9. října 1999	18. výročí vysvěcení v Novhorodkivce (Zaporižská oblast) českého římskokatolického kostela sv. Trojice
20. října 1996	21. výročí posvěcení Betlémské kaple v Bohemce (architekt Petr Pirochta z Brna), jenž byla založena 28. 8. 1994 výhradně pro kázání slova Božího v českém jazyce a pro činnost českého krajského spolku
21. října 1672	345. výročí narození v obci Kosuty (Bělorus) Filipa Orlika, ukr. Филипа Орлика (†24. 5. 1742 Jasy, Rumunsko), hetmana Ukrajiny v exilu (1710–1742) českého původu, autora první Ústavy na světě (1710)
28. října 1918	Státní svátek ČR – 99. výročí vzniku samostatného Československa
31. října	Světový den reformace – 500. výročí (v tento den r. 1517 Martin Luther zveřejnil 95 tezí, směřujících k nápravě církve)
2. listopadu	Památka zesnulých – Dušičky
8. listopadu 1620	397. výročí bitvy na Bílé hoře u Prahy, v důsledku které Čechie na 298 let ztratila nezávislost
11. listopadu	[Mezinárodní] Den válečných veteránů
17. listopadu	Státní svátek ČR – Den boje za svobodu a demokracii. 28. výročí Sametové revoluce v ČSSR (17. 11.–29. 12. 1989)
18. listopadu 2012	5. výročí úmrtí v Bohemce (Mykolajivská oblast) Josefa Jančíka (*29. 12. 1925 Bohemka, Ukrajina), prvního českého evangelického kazatele v nezávislé Ukrajině, bývalého vojáka Svobodovy armády a osvoboditele Československa
21. listopadu	Státní svátek Ukrajiny – Den důstojnosti a svobody (zaveden 13. 11. 2014 výnosem prezidenta Ukrajiny č. 872/2014 na počest Pomerančové revoluce 2004 a Revoluce důstojnosti 2013)
29. listopadu 1992	25. výročí založení v Kyjevě společnosti Vyšehrad
2. prosince 1923	94. výročí založení v Lucku České matice školské na Volyni
6. prosince	Mikuláše
20. prosince 1917	100. výročí úmrtí v Praze Otakara Theera (*16. 2. 1880 Černivci, dnes Ukrajina), českého básníka, literárního kritika a překladatele
24. prosince	Štědrý den: Adam a Eva
25. prosince	1. svátek vánoční: Boží hod vánoční
25. prosince 2009	8. výročí založení v Pervomajsku (Mykolajivská oblast) společnosti Nová Bohemka
26. prosince	2. svátek vánoční: Památka prvního mučedníka církve Štěpána
29. prosince 1912	105. výročí narození ve Lvově Vlasty Fabianové (†26. 6. 1991 Praha), české herečky
31. prosince	Silvestra

Чому не змогли захистити могилу великого поета?

Багато могил українців у Чехії може спіткати доля прихистку Олександра Олеся

ТЕКСТ: Оксана ПЕЛЕНСЬКА, «Радіо «Свобода»

Розкопана могила Олександра Олеся на Олшанському цвинтарі в Празі, 3 січня 2017 року. Сюди невдовзі поховали Володимира Михайлишина, а останки О. Олеся та його дружини Віри Кандиби перемістили до депозитарію, звідки згодом відправили до Києва для перепоховання. Фото Р. Прокоп'юка.

На початку нового року, 3 січня, сталась у Празі подія, яка розбудила не тільки українську діаспору, але й долетіла до найвищих дніпрових берегів: на празькому Олшанському кладовищі викинули з могили останки великого поета Олександра Олеся і його дружини Віри Кандиби. Перестала існувати й символічна могила – ін метогіат – страченого в нацистському концтаборі Заксенгаузен сина поета, Олега Ольжича. Лише завдяки розголосу і згодом реагуванню української влади останки вдалося 29 січня перепоховати в Україні, на київському Лук'янівському цвинтарі. «Тут, далеко від України, довелося мені побачити славного поета, вірші котрого гриміли колись по всій Україні... Я, дякую-

чи долі, що вможливила мені таку нагоду, почав уважно розглядати відомого мені з книжок поета. Тоді я вперше побачив Олеся як людину і був гордий з того», – так згадував про свою першу празьку зустріч із Олександром Олесем на початку 1940 року відомий чеський і словацький україніст Микола Неврлий.

Жив Україною

Неврлий належав до кола тих українців у міжвоєнній Чехословаччині, які мали щасливу нагоду розмовляти, а головне – слухати і чути поета Олександра Олеся. Якимось під час однієї із зустрічей, Олесь попросив Миколу Неврлого розповісти про Україну. Олесь був в еміграції від 1919 року, Неврлий відвідав Україну на початку

1930-х, його спогади були набагато живішими, говорив про пережите і почуте з хвилюванням і гордістю. Олесь уважно слухав, згадував Микола Неврлий, та якоїсь миті не зміг стримати почуттів, з очей поета покотились сльози.

Мабуть, не було миті, щоб Олесь думками не линув додому:

Живу і дихаю, і гину,
І думи рвуться, як пташки,
Туди, туди, на Україну,
Яку я кинув на віку...

Це рядки, які народились у Празі 1929 року. Чеська еміграція була тяжкою, незатишною, сповненою поневір'я і болю. Спочатку, від 1923 року, жив у селі Слоупи поблизу Праги, потім у містечку Черношіце, потім у Ржевниціях, де кілька разів змушений був міняти адресу. І в Празі, куди дістався в 1934 році, також не відразу знайшов постійне місце для життя. Мандри з ним стійко переносила родина – дружина Віра Кандиба і син – поет Олег Ольжич. Але попри все творив, зустрічався з друзями, намагався підтримувати життя української громади в Чехословаччині.

У 1938 році українці відзначили в Празі 60-літній ювілей Олеся. Поет, як згадували учасники вечора, ніякових і всім сердечно дякував. Здавалось, що Олесь немов би помолодшав.

Поруч зі своїми

Ніхто тоді не знав, що найбільше життєве випробування Олесеві принесе війна. До бою проти нацизму у лавах членів ОУН встав син Олег Ольжич. Разом з Оленою Телігою виїхав із Праги, щоб уже ніколи до неї не повернутись. Олег Ольжич загинув від тортур у концтаборі Заксенгаузен 10 червня 1944 року. Для Олександра Олеся це був удар, який він вже не подолав. Поет пережив свого сина на 42 дні і не дожив до народження онука, також Олега, лише 9 днів. Олесь помер 22 липня 1944 року. Ховали великого поета у Празі українці, білоруси, росіяни, чехи – кілька сотень емігрантів прийшли на Олшанський цвинтар. Тут, неподалік православної церкви Успіня Богородиці, у різний час знайшли останній спочинок багато відомих українців: поет і перекладач, голова дипломатичної місії УНР у Празі, близький приятель Лесі Українки Максим Славінський (заарешто-

ваний НКВС у Празі, помер від катувань в Лук'янівській тюрмі в Києві), учений і педагог Софія Русова, видавець і громадський діяч Степан Сірополко, міністр пошти і телеграфу уряду УНР, посол УНР у Відні Григорій Сидоренко, член Української Центральної Ради, генеральний суддя УНР Сергій Шелухін, учений, заступник міністра фінансів в уряді УНР Аполінарій Маршинський, посол УНР у Лондоні Микола Стаховський, історик, член Української Центральної Ради Іван Мірний та його дружина, громадська діячка Зінаїда Мірна, письменник і драматург Спиридон Черкасенко, диригент і перший адміністратор Української республіканської капели Олександра Приходько. Олшани у Празі – це такий Український Некрополь, святиня, якою мала б опікуватись Українська держава. Так, як це робить на Олшанах її північний сусід.

Поховання зникають

Та ситуація склалась інакше: щороку на цвинтарях у Празі та інших містах Чехії зникають українські поховання. Вже немає могили поета Юрія Дарягана (перекопана, зникла назавжди), а 15 вересня 2008 року з Олшанського цвинтаря викрали поховання відомого українського вченого, професора Українського вільного університету Федора Щербини. Його домовину закривала таблиця з написом українською мовою: «Вщерть добром налите серце ввік не прохолоне. Т. Шевченко», а також напис чеською: «Кубанський козак, професор Федір Андрійович Щербина. 25. 2. 1849–28. 10. 1936. Науковий статистик та історик». Таблиця зникла, а останки шанованого українського кубанця без відома української громади перевезли в Росію.

Без опіки могили художника Юрія Вовка, сина Миколи Садовського – Мікі Тобілевича, винахідника й мецената Олександра Ярошевського, архітектора Степана Дзидза, архітектора Артемія Корнійчука, скульптора Ніни Левитської та її чоловіка – композитора Бориса. Деякі могили розкидані на інших цвинтарях столиці. Так, на Страшніцкому кладовищі спочиває Іван Кулець – керівник Української мистецької академії, відомий художник, чий твори нині зберігаються в Національній галереї Чеської Республіки. Там само похована і перекладачка, молодша сестра Лесі Українки Оксана Косач-Шимановська. На празькому Виноградському кладовищі Святого Матая похований видатний учений-хімік, перший у європейській історії міністр охорони здоров'я Іван Горбачевський. На цвинтарі «Мальвазинки» знайшов останній прихисток відомий винахідник, астроном і перекладач Іван Пулюй. На Страшніцкому кладовищі спочиває Іполит Ольгерд Бочковський – археолог, який серед перших у своєму відкритому листі сповістив світ про Голодомор в Україні.

Багато могил на празьких кладовищах залишилися без догляду, але така проблема стосується і сотень інших українських поховань і пам'яток, розкиданих на чеських землях. Так, у Подебрадах, другому найбільшому центрі українського життя в міжвоєнній Чехословаччині, українські поховання на міському цвинтарі також потребують негайної опіки. У 1933 році з ініціативи і за кошти викладачів Української господарської академії в Подебрадах на кладовищі звели колумбарій, на якому викарбувані слова: «Дорогим товаришам, яким доля не судила повернутись на батьківщину». В колумбарії укладені урни з прахом викладачів академії – відомих учених і державних діячів. Зокрема, історика мистецтва, члена Української центральної ради, ректора Українського вільного університету Дмитра Антоновича, члена Української центральної ради, мецената Євгена Чикаленка.

Зникли, тому що не мали опікунів – державних чи приватних (тобто не було сплачено за місце на цвинтарі відповідно до чинного чеського законодавства) поховання відомої письменниці Наталени Королеви та письменника Василя Короліва-Старого на міському цвинтарі міста Мелнік. Поруч, однак, іще залишилась могила усиновленого подружжям чеського хлопця Вайтєха Тругларжа, саме завдяки цьому їхньому вчинку нині знаємо місце, де було поховане подружжя українців.

Ця сама причина – відсутність опіки – призвела до знищення пам'ятника українцям – жертвам Першої світової війни в місті Пардубіце. А був це один із трьох відомих монументів Оксани Лятуринської на чеських землях. У дуже занедбаному стані перебуває один із найбільших українських військових меморіалів у Чехії – пам'ятник на військовому цвинтарі в місті Ліберець, який створив Михайло Бринський.

Багато українських емігрантів відтак залишилися у Подебрадах до кінця свого життя, багато з них в чеській землі знайшли свій останній притулок. Найбільше поховано на самі на Олшанському кладовищі, але доля останків Олесья і його родини сьогодні загрожує багатьом іншим, зокрема згаданим Григорія Сидоренка, Сергія Шелухіна, Аполінарія Маршинського, Миколи Стаховського, посла УНР в Угорщині, лікаря і політика Люція Кобилянського. Понищена, вже й тяжко розпізнати, могила винахідника і мецената Олександра Ярошевського, чия опіка підтримала не одного українця в Чехії. Похованням відомого публіциста, педагога і книгознавця Степана Сірополка досі опікувалися знайомі й рідні, частково також українська громада. Те саме стосується і пам'ятника на могилі вченого і педагога Софії Русової. Зусиллями цієї мужньої жінки та її чоловіка Олександра Русова вдалось видати у Празі в 1876 році перше нецензуроване видання «Кобзаря» Тараса Шевченка.

Крихту рідної землі...

Відтак ситуація, яка склалась навколо термінового перепоховання Олександра Олесья, – сумний, навіть трагічний фінал бездушного ставлення України до своєї історії. У держави вчасно не знайшлося у перерахунку 770 доларів, щоб зберегти могилу ще на 10 років. Ухвалене рішення про термінове перепоховання ставить під сумнів виконання однієї з головних функцій держави – збереження своєї історії та її героїв.

Чеська Республіка в історії українського мартирологу – явище особливе, тут похована чи не третина членів уряду УНР і Української Центральної Ради. Тому і проблема українських поховань в Чехії потребує особливого ставлення. Щоб врятувати одну з найважливіших сторінок української історії, потрібна передусім зацікавленість і допомога держави. Експертка ж останків поета Олександра Олесья вказала на відсутність державної політики у ставленні до історії, на байдужість і бездумність тих, хто мав би дбати про збереження національних святинь.

Перепоховання останків Олександра Олесья в Україні – важливий крок. Але перенести в Україну сотні поховань і пам'яток із чеських цвинтарів не реально, та й не потрібно. Потрібно задокументувати меморіали, пам'ятники і поховання, внести їх до державного реєстру з відповідним фінансовим забезпеченням. І зробити це треба невідкладно, інакше вже завтра можемо втратити український некрополь в Чехії. У цій роботі допомогу може надати українська громада в Чехії – сьогодні одна з найбільших у Європі.

Олександр Олесь до останнього подиху вів в Україну, у «свою правду і свою державу», на службу їй поклав усе життя. Взамін просив мало: «принесіть, як не надію, то крихту рідної землі»...

Авторка є культурологом та дослідницею, працює на «Радіо «Свобода»

Нова могила О. Олесья, його дружини та символічна – сина Олега Ольжича в Києві, на Лук'янівському цвинтарі, 29 січня 2017 року.

Не було би щастя, та нещастя допомогло

(народне прислів'я), або Розрита могила в Празі – вічна проблема батьків і дітей

ТЕКСТ: Йосиф СІРКА

Володимир Михайлишин із дружиною біля пам'ятника Шевченкові в Празі. Фото О. Левінського, 2010 рік.

Поховання Володимира Михайлишина (1929–2017), уродженця Ужгорода, на місці ексгумованого Олесь та його дружини Кандиби звернуло увагу на вічну людську проблему батьків та дітей.

Олесь-Кандиба був похований на Олшанському цвинтарі в Празі, де за місце платять (як і в багатьох країнах Європи) наперед на 10 років. У 90-х роках В. Михайлишин перебрав право власності як спонсор за це місце. Він був людиною скромною і ніколи не хвалився тим, що допомагав дисидентам, біженцям, новим емігрантам – тому навіть члени родини могли й не знати про його спонсорство.

Вперше він емігрував із Закарпаття під час Другої світової війни до Праги. Мама була чешкою, яка вивчила українську мову, після смерті чоловіка сама виховувала синів. Володимир тут здобув і освіту. Після окупації Чехословаччини 1968 року Михайлишин не міг змиритися з тим, що його країну окупувала російська імперія, через яку його батьки змушені були тікати з рідних земель. Незважаючи на добру працю хіміка, він вирішив покинути країну. Володимирові належало кілька патентів у фармацевтичній індустрії. У 1969 році В.Михайлишин, за допомоги туристської візи, на своєму «Трабанті», виїхав до

Скандинавії, згодом переїхав до Німеччини, звідти – до Швейцарії.

Він без проблем отримав працю у відомій фармацевтичній фірмі CIBA-GEIGY, у Базелю. Тут здобув повагу завдяки кільком важливим патентам на ліки, на які роботодавець вже довго чекав. Незабаром дружина Мушка з малолітнім сином Романом виїхали до Італії (пані Михайлишина співала в українському хорі в Празі, який мав виступити в Римі), а звідти вже перебралися до чоловіка в Базелю.

Михайлишин стає дуже активним в українській громаді та в німецькій пресі Швейцарії, Німеччини своїми дописами про дисидентів та тематики СССР й України. Він допомагає матеріально дисидентам в Україні, їхнім родинам. Бере активну участь в різних українських акціях на підтримку репресованих в СССР українців.

Після проголошення Незалежності України В.Михайлишин часто їздить в Україну, де перебуває по кілька тижнів. Навіть купив помешкання в Києві, щоб міг приїхати коли схоче і бути так довго як хоче. Він повертається жити до Праги – міста своєї юності. Тут він відновив чеське громадянство та купив помешкання, в якому й провів пару десятків останніх років свого життя.

Ексгумація визначного українського поета після 72 років поховання не була навіть в думках В.Михайлишина, бо він був не тільки патріотом України, але й великим шанувальником творчості Олесь. Та так в житті буває, що батьки, які все своє життя жили й трудилися задля своїх дітей, не отримують очікуваної любові, співчуття, чи поваги до своїх діянь. Син Роман, який виріс, живе й працює у Швейцарії, не дуже цікавився ідеями своїх батька та матері. Зрештою, вони жили самостійним життям у Празі – досить далеко для старших людей, щоб бачити часто сина і його родину. Поет О.Олесь не був особливо відомою особою для Романа. Я припускаю, що він і не знав, що батько фінансував поховання поета на цвинтарі в Ольшанах з любові й поваги не тільки до поета, але й до України – батьківщини рідного батька, брата і своєї.

Чому Роман не продовжив оплату за гріб поета, та яким чином дійшло до ексгумації, то це, певно, тільки він міг би по-

яснити. Я припускаю, що рідкі відвідини батьків та брак спілкування між батьком і сином і стало тим непорозумінням, яке так збентежило не тільки українську громаду Чеської Республіки, але й в самій Україні.

Син Володимира Михайлишина – Роман і є прикладом того, що деякі діти щойно після смерті батьків довідуються про ідеали родичів, які не зуміли передати дітям. А Михайлишини жили не тільки в Празі продуктивним життям, але й ніколи не забували, що вони є частиною великої української нації. Батьки трудилися і боролися своїм шляхом і можливостями за свої ідеї, за вільну і Незалежну Україну, за збереження батьківської мови, яку знає і Роман і його син.

Ми щодня переконуємось, що діти, які все успадковують, часто руйнують навіть здобуте не їхніми руками. Тобто, проблема батьків та дітей залишається невіршеною не тільки в романі Тургенєва, але й у XXI столітті! Коли б між Володимиром Михайлишином та його сином Романом були близькі взаємини, то син би зрозумів, що для батька були й інші вартості, ніж майно, гроші, що він підтвердив своїм спонсорством оплати могили Олесь на Олшанському цвинтарі, яке «швейцарський» син сприйняв за «купівлю гробу».

Тараса Шевченка перевезли з Росії в Україну за кошти української громади, бо Україна була лише колонією імперії. А зараз перед українською владою стоїть завдання показати, що йдеться про Незалежну державу, яка дбає про своїх дітей-патріотів. Тому потрібно не згадувати про потребу Національного пантеону, але поставити його прискореним темпом, щоб не чекати на момент, коли «викидатимуть» наших славних предків з чужих цвинтарів, але перепоховати їх згідно їхнім і нашим бажанням. Зробити так, щоб можна було сказати: не було б щастя, так нещастя допомогло! Бо ексгумацію О. Олесь не можна інакше назвати як «нешастям» для пражської української громади, а за Україною він тужив усе своє емігрантське життя. І його мрія «бути» в Україні здійснилася посмертно.

Автор є політичним емігрантом з Чехословаччини після її окупації радянськими військами у 1968 році, проживає у Канаді.

Ексгумація Олеса: перевірка законності і що далі?

УІЧР намагається з'ясувати обставини неординарної події

Підготував: Олекса Лівінський

Вранці 3 січня на Олшанському цвинтарі в Празі, поруч із пам'ятником «Мати Україна», де дуже часто збираються представники української громади на панахиди, були ексгумовані залишки тіл поета Олександра Олеса і його дружини Віри Кандиби. Розкриття могили було настільки неочікуваним й, можна сказати, безпардонним вчинком, що це межувало з неповагою до давно померлих людей. Людей, син яких був замучений нацистами і також мав тут символічну могилу.

Це був саме той випадок, коли буква закону суперечила духові закону, випадок, який межував із абсолютною аморальністю. Такого не дозволяють собі навіть у Польщі із могилами ненависних полякам воїнів УПА: працівники празького цвинтаря просто викопали рештки подружжя Олесів, а на їхнє місце поховали Володимира Михайлишина – за наполяганням його сина Романа. Згодом вони казали, що були змушені ексгумувати тлінні останки, бо труни подружжя за 73 роки геть прогнили, на дні могили почала збиратися ґрунтова вода, тому рештки тіл зібрали, могили вичистили, застелили її гілками і поклали туди нову труну. Все нібито було законно, але за всім цим стали гроші: покійний Михайлишин доглядав могилу Олесів, вносив за неї ренту розміром у 20 тисяч чеських крон на 10 років. Але він не хотів бути тут похованим, тому оплачував для цього інше місце. На думку професора Миколи Мушинки, «якби він взнав, що сталося, він би, мабуть, повернувся в могилі. Він був свідомим українцем і з пієтетом ставився до Олександра Олеса».

Останки Олеса і його дружини були переміщені до депозитарію кладовища. Згодом виправдати дії пана Романа спробував онук Михайлишина Марко Діан зі Швейцарії. «Дідо собі купив могилу, він помер, і ми його поховали до тої могили, яку він собі купив. А що там хтось лежав, то нам не було відомо. Що там лежав пан Кандиба (Олес), ми не знали», – сказав Діан. Чий саме останки були в могилі, його батьки, мовляв, дізналися лише напередодні, але вирішили, що вже запізно скасовувати церемонію поховання.

Завдяки втручанню активістів та громади справа швидко набула розголосу, нею за-

йнялися в празькому магістраті, у МЗС Чехії й України. Вже через кілька днів Президент України Петро Порошенко наполіг, щоб МЗС та уряд домовилися із чеською стороною та канадськими родичами поета про перепоховання Олеса в Україні. Дозвіл з Канади був отриманий. Та цього разу рішення чеської сторони про передачу останків подружжя в Україну було швидше політичним, ніж законним, оскільки, за словами вже колишнього директора адміністрації празьких цвинтарів Мартіна Червеного, «право на останки має орендар могильного місця... Жодне рішення цієї ситуації не було б правовим без можливого ризику. Тому радний магістрату із соціальних питань Данієл Годек взяв на себе політичну відповідальність і надав перевагу теоретичній можливості спору із окремою особою, але уник майже ймовірного розвитку суперечки із цілою країною. Моральна й етична цінність питання була швидше на стороні українців, але закон надає перевагу орендареві могили. Це доволі нетипова ситуація, і я підтримую рішення пана радного».

Чеській громаді довелося попроситися із Олесем та Кандибою, і в День пам'яті Героїв Крут поет нарешті знайшов спочинок на Батьківщині. Панахиду у Володимирському соборі відспівав Патріарх Філарет, віддати шану прийшли чільні політики, письменники, дипломати, родичі. У спеціальній капсулі грудку землі з рідного міста поета – Білопілья на Сумщині – привіз мер цього міста. Олес та Кандиба таким чином відкрили «Алею почесних поховань».

Завдяки цій неординарній події відкрилася тема своєрідного «усиновлення», тобто благодійного спонсорства, визначних могил у Празі. Як поінформував секретар УІЧР Богдан Райчинець, організація веде переговори про «усиновлення» українських могил на цвинтарі Малвазинки, де є могила Івана Пулюя. Тут таких могил як мінімум два десятки. Українська громада роками дбає про багато з них, платить оренду, прибирає могили, але рішення їхнього майбутнього має бути за державою, а не за окремими особами чи добровільними товариствами, інакше прецеденти з «вимушеними ексгумаціями» можуть повторюватися, вважає Райчинець. Спра-

ва Олеса дала поштовх до того, що Україна почала цікавитися могилами своїх відомих діячів, які поховані за кордоном. Якщо діятиме відповідна комісія, спільними зусиллями можна зберегти багато історичних могил. Адже їх нараховується понад сто, деяким з них уже біля сотні літ. УІЧР також надалі намагається з'ясувати законність ексгумації. Ще 9 січня директору цвинтарів Мартіну Червеному був надісланий запит від організації «Українська Ініціатива в Чеській Республіці». УІЧР просить розслідувати обставини передачі прав на могилу з родини Олександра Олеса на родину пана Михайлишина, зокрема, надати копії «документів про цей перехід, обґрунтувати дійсність поточного договору оренди» тощо. Також УІЧР хоче ознайомитися зі списком всіх користувальних та майнових прав на цю могилу з 1944 року аж до сьогодні, отримати інформацію про загальний обсяг витрат на оренду могили із 1944 року, про подальшу долю надгробного пам'ятника, створеного за проектом архітектора Артемія Корнійчука. «Ми зацікавлені у співпраці щодо додаткових ідентифікації й реєстрації могил видатних осіб українського походження з метою недопущення їхнього знищення. Ми маємо робочу версію списку, і прагнемо завершити його відповідно до даних Адміністрації празьких кладовищ, ідентифікувати визначні поховання й могили, які знаходяться в поганому стані, або за які не сплачується рента», – зазначено у листі, підписаному головою УІЧР Віктором Райчинець.

Відповіді на запит наразі немає – і, напевно, ще не скоро буде, оскільки Міністерство місцевого розвитку Чехії після Нового Року всерйоз взялося за контроль адміністрацій цвинтарів та поховальних служб. На цвинтарях було виявлено чимало порушень. Також магістрат Праги провів аудит цвинтарів, у результаті якого директор Червени був знятий з посади. Серед іншого, столична мерія поставила у провину Червеному «непрозорий вибір орендарів та цін оренди». Однак опозиція роботу Червеного похвалила, зокрема, за проект «усиновлення» визначних могил та цифрове упорядкування документів.

Загострення боїв: епіцентр – Авдіївка

Кінець січня-початок лютого 2017 року приніс чергове загострення в українсько-російській війні. Цього разу під жорстоким вогнем з «Градів» опинилося місто Авдіївка, яке колись було супутником Донецька, а тепер відмежоване від нього лінією фронту. Місто з різною інтенсивністю, але практично постійно обстрілюють бойовики. Неодноразово тут повністю пропадала подача електроенергії, тепла, газу й води, виникали проблеми зі зв'язком. Звідти евакуювали 300 людей, серед яких 135 дітей, ще кілька десятків людей готуються до евакуації із небезпечних районів. Загалом у місті нині живе близько 16 тисяч жителів. «Ці люди розміщені переважно в санаторіях «Святі Гори», «Смарагдове містечко» та «Перлина Донеччини», – повідомив голова Донецької обласної військово-цивільної адміністрації Павло Жебрівський. Протягом тижня лікарі надали допомогу 675 людям. Серед них із пораненнями після обстрілів звернулися четверо. Весь час виникають проблеми із подачею електроенергії до міста та околиць, оскільки високовольтна лінія електропередач знаходиться на лінії фронту, й щойно ремонтні бригади приступають до її

налагодження, проросійські бойовики, незважаючи на попередньо письмово домовлені «режими тиші», починають обстріл. Станом на 5 лютого ситуація дещо заспокоїлась. «Лікарня забезпечена усіми необхідними ліками, енергоживлення лікарні забезпечують потужні генератори. В Авдіївці в штатному режимі працюють управління казначейства, «Укрпошта», лікарня, поліція, каналізаційно-насосна станція, фільтрувальна станція. У місті працюють дві школи, в них навчається 228 дітей. Школи та дитячі установи міста забезпечені бомбосховищами. ДСНС підключила 24 пересувні електрогенератори біля усіх соціально значимих об'єктів Авдіївки. У місті працює 11 пунктів обігріву населення», – уточнив Жебрівський. Протягом п'яти днів бойовики випустили по позиціях українських військових біля Авдіївки та самому місту 7,5 тисячі боеприпасів (345 тонн). А це – як вісім заповнених залізничних вагонів. Загострення спостерігається по всій лінії фронту. Із БМ-21 «Град» всього зафіксовано 410 обстрілів, з них 20 разів прицільно по Авдіївці. Бойовики стріляють із житлових кварталів Донецька та окупованих око-

лиць, що ускладнює нашим військовим можливість знищення вогневих точок бойовиків. Також на донецькому напрямку для обстрілів Кам'янки та Авдіївки застосовують танки та БМП. З артилерії калібру 152 міліметри обстріляли Новолуганське. Зі 120 та 82 міліметрових мінометів – Авдіївку та Зайцеве. На маріупольському напрямі стріляють з мінометів різних калібрів та гранатометів по Чермалику, Широкиному, Красногорівці, Павлополю, Водяному, Талаківці. По Чермалику також вогонь вів танк та ПТРК. За період ескалації в Авдіївці лише із 29 січня до 3 лютого загинули 10 військових, поранені 66. Однак атаки бойовиків захлинулися і вони зі втратами змушені були відступити. Навпаки, наші військові захопили деякі вигідні їхні позиції, з яких раніше вели обстріли бойовики.

Загострення на Сході вкотре згуртувало благодійників. Допомогу зносять до пунктів збору, пересилають пакунками з-за кордону та влаштовують благодійні аукціони. Люди навіть підготували ескіз першого мураля у столиці для постраждалих від обстрілів в Авдіївці.

ТСН

Обстрілами Росія перевіряє реакцію США

В Адміністрації президента вважають, що Росія випробує на міцність трансатлантичне партнерство. Провокаціями в Авдіївці та обстрілом літака над Чорним морем Росія випробує «поріг чутливості» нової адміністрації США, вважає заступник глави Адміністрації президента Костянтин Єлісеєв. «Посилення санкцій – це перевірений спосіб зупинити насильство в Донбасі і забезпечити від подальшої ескалації конфлікту, – сказав він. – Кремль намагається спровокувати реакцію ЄС і США і, я вважаю, це певний тест для наших партнерів, щоб засвідчити свою жорстку позицію про неприпустимість таких провокаційних агресивних дій». Також

Єлісеєв додав, що чутки про пом'якшення санкцій розпалюють апетити Кремля, тому санкції потрібно не тільки продовжувати, але і підсилувати.

США вустами свого представника в ООН, зрештою, підтвердила прихильність до цілісності України, й намір продовжувати дію санкцій проти Росії до повернення Криму. 4 лютого президенти Петро Порошенко й Доналд Трамп провели телефонну розмову щодо цього. «США дали зрозуміти, що вважають Росію стороною конфлікту на Донбасі», – заявив прес-секретар Порошенка Святослав Цеголко. Під час розмови Трамп наголосив на необхідності припинення конфлікту на

Донбасі, що «працюватиме з Україною, Росією й іншими залученими сторонами, щоб відновити мир на кордоні України». Крім того, обговорювали особистий візит Порошенка до Америки. Порошенко висловив сподівання на активізацію діалогу на всіх рівнях з новою американською адміністрацією та зміцнення стратегічного партнерства між Україною і США. Трамп також неформально зустрівся із колишнім прем'єром України Юлією Тимошенко, і також запевнив її, що санкції проти Росії залишаться у силі, доки Україна не буде у безпеці.

уніан

Жителі «окремих районів Донбасу» мають право на виплати – ООН

Право на соцвиплати мають всі громадяни України, незалежно від місця їхнього проживання, у тому числі й ОРДЛО, наполягають в ООН. В Організації об'єднаних націй серйозно стурбовані практикою припинення соціальних виплат та пенсій деяким переселенцям та жителям тимчасово окупованих територій України, заявив координатор систем ООН в Україні Ніл Вокер. «Зазвичай я уряд не обговорюю, бо вважаю, що краще й ефективніше працювати з ним

безпосередньо. Але ми неодноразово порушували питання з приводу припинення соцвиплат і пенсій. У деяких випадках, коли людей вилучали зі списків виплат, такі дії порушували навіть українські закони, не кажучи вже про міжнародні. І ми наполягаємо, що всі громадяни мають право на соцвиплати, незалежно від того, де вони живуть, є пенсіонерами чи тимчасово переміщеними особами», – підкреслив представник ООН в інтерв'ю.

В лютому минулого року виплати переселенцям зі Сходу України припинилися для перевірок на предмет шахрайства. За словами тодішнього міністра соціальної політики Павла Розенка, таким чином СБУ бореться зі злочинцями, які побудували на незаконних виплатах цілі схеми.

Українська правда

Дуда: історія впливає на відносини Польщі й України

Президент Польщі Анджей Дуда в ультимативній формі заявив, що для налагодження нормальних відносин з Варшавою Київ повинен відмовитися від визнання геройських заслуг ОУН та УПА, яких у Польщі вважають головними винуватцями у Волинській трагедії 1943 року. «Поляки готові разом з українцями вшанувати багатьох героїв України, проте вони не погодяться прославляти тих, хто причетний до злочинів, – сказав Дуда. Суть історичної правди полягає у тому, що потрібно повністю заборонити прославу тих, хто був убивцями», – сказав Дуда,

і нагадав, що він звертався з проханням до Петра Порошенка внести зміни до законів, які були прийняті у 2015 році, коли ОУН та УПА були визнані формуваннями, котрі боролися за незалежність України. Цим же законом дані організації наділені відповідними почестями. Тому, наголосив польський президент, доки не будуть вирішені ці питання, відносини України та Польщі не будуть нормальними. Тим не менше, Дуда повністю підтримує Україну у нинішньому протистоянні з Росією і вважає героями воїнів української армії, які стримують російську агресію

на сході України. «Москва повинна перестати порушувати міжнародне право і повернути Україні Крим», – заявив він. Також він нагадав, що Москва дотепер не передала Польщі уламки президентського літака, який розбився під Смоленськом 7 років тому. Дуда наголосив, що гарантією безпеки Польщі зараз є присутність союзницьких військ на території країни. На його переконання, присутність американської бригади в Польщі, а також інших підрозділів НАТО відлякуватиме потенційного супротивника.

Укрінформ

Три нові законопроекти про мову

Коли Верховна Рада розпочне шосту сесію у лютому, на депутатів чекають нові баталії щодо мовного питання. Уже зареєстровано паралельно три законопроекти про державну мову і механізми її захисту. Вони передбачають майже повну українізацію медіапростору, книговидання, кінематографу, реклами та культурного простору. І хоч законопроекти ще не пройшли парламентських комітетів і першого читання, дискусії щодо змісту не вщухають. Думки пересічних українців, експертів та користувачів соцмереж щодо цього розділились.

Об'єднує ж їх спільне завдання, йдеться у пояснювальних записках: захистити й поширити українську мову. Усі вони визначають, що людина повинна засвідчити знання державної мови для набуття громадянства. Українська визначається мовою функціонування державних структур,

Збройних Сил, освітніх закладів будь-якого рівня. У галузях культури, спорту та медіа також встановлюється або ж сто відсоткове, або ж квотне поширення державної. Вирізняються законопроекти тим, хто і яким чином регулюватиме порушення мовного законодавства, а також до якої міри українська має стати основою мовою.

За порушення закону нардепи пропонують штрафувати в розмірі від 3400 до 8500 грн. За спроби «впровадження в Україні офіційної багатомовності» може загрожувати кримінальна відповідальність, оскільки це прирівнюється до спроб повалення державного ладу (ст.109 КК України). Публічна неповага до мови прирівнюється до наруги над державною символікою України (ст.338 КК України). Один із законопроектів передбачає створення Уповноваженого із

захисту державної мови та 27 мовних інспекторів.

Всі згадані проекти передбачають скасування сумнівного закону Колесніченка-Ківалова «Про засади державної мовної політики», який був прийнятий без обговорення з повним ігноруванням поправок у 2012 році. Спроба скасувати його у 2014 році у російських ЗМІ була використана як привід до початку конфлікту, мовляв, «бандерівці утискають російськомовних». Відповідність до Конституції того закону досі розглядає й відтерміновує Конституційний Суд.

Нагадаємо, що донецький губернатор Жебрівський зобов'язав усіх підлеглих розмовляти українською. Він підписав розпорядження, яким із 10 січня зобов'язує співробітників адміністрації в своїй роботі використовувати тільки українську мову.

місто

Футболіст Зозуля постраждав через допомогу рідній армії

Український футболіст Роман Зозуля, який опинився в епіцентрі резонансного на всю Європу скандалу, прийняв рішення не виступати за команду, фанати якої підтримують проросійські сили. В останній день трансферного вікна Роман Зозуля на правах оренди перейшов з «Бетіса» в «Райо Вальєкано», але фанати останнього вирішили, що йому не місце в команді через його політичні погляди. Ультраси «Райо» назвали Зозулю «фашистом», оскільки він підтримує українських солдат. Зозуля тепер відсторонений від гри в офіційних матчах до кінця сезону, і лише тренуватиметься п'ять місяців у «Бетісі». «Мені і моїй родині пропонували охорону в «Райо Вальєкано». Та тут все очевидно. Будь-яка людина, яка любить свою сім'ю,

вибере свій правильний варіант», – сказав футболіст.

Окрім безпеки сім'ї, знаменитий українець навів ще один аргумент того, чому він воліє відмовитися від кар'єри в «Райо»: «Я хотів поговорити з фанатами клубу, – зазначив футболіст, – Але вони зі мною не захотіли розмовляти. З ними розмовляли мої представники, і розмова була в тому плані, що я допомагаю українській армії, і, таким чином, я нібито фашист, тому що вони за Донбас і допомагають Донбасу. Коли я був у консульстві, наскільки я зрозумів, з ультрас багатьох раніше вже заарештовували, тому що вони воювали на стороні терористів Донбасу... Я пообіцяв хлопцям в АТО, що буду допомагати їм до останнього подиху, поки ми не виграємо.

І якась купка лівих ультрасів мене ніколи не переконає і не зупинить. Всі прекрасно розуміють, що це не тільки мене образили, а це в якійсь мірі і плювок в бік нашої країни... Я дізнався, що 6-8 чоловік їздили воювати на Донбас, і ми повинні прекрасно розуміти, хто їх підтримує і яке посольство їх фінансувало. У команду з проросійськими уболівальниками – ні кроку!» Роман Зозуля став першим в історії українського футболу гравцем, який постраждав за свою відверту патріотичну позицію.

ліга

Олександр Олесь

Вірші

О. Олесь з'явився на світ 4 грудня 1878 року в Білопільі на Сумщині, в чумацько-селянській сім'ї. Закінчив початкову школу й двокласне училище, а у віці 15 років (1893) вступив до хліборобської школи у містечку Деркачі неподалік Харкова. Брав участь у випуску рукописних журналів «Комета» та «Первоцвіт», в яких з'являються його перші вірші. Став вільним слухачем агрономічного відділення Київського політехнічного інституту, незабаром через матеріальні нестатки змушений був залишити його. У 1903 році вступив до Харківського ветеринарного інституту. Опісля працює на Дарницькій скотобійні. Визначальним фактом у житті стала поїздка на відкриття пам'ятника І. П. Котляревському в Полтаві. Творчість виразно поділяється на два періоди — в Україні (1907–1918) та в еміграції (1919–1944). Подорож Гуцульщиною у 1912 році збагатила поета незабутніми враженнями. У 1913 році побував в Італії. Після більшовицького перевороту опиняється періодично у Будапешті, Відні, Берліні, Празі, видає ряд збірок, основна тема яких — туга за Україною. 22 липня 1944 року Олександр Олесь помер у Празі, невдовзі після того, як одержав повідомлення про загибель сина, українського націоналіста Олега Ольжича — у фашистському концтаборі.

***

Ранок, ранок! Час світання...
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

Голос страдниці лунає!
Голос матері, сини,
Під корогви вас скликає
Стати в грізні бурони.

Тіні прадідів блукають,
Тіні ходять по землі,
Нам корогви розгортають,
Нам дають свої шаблі.

Швидко дзвони в Україні
Залунають, загудуть...
Швидко нас великі тіні
Під стягами поведуть...

Час горіння... час світання.
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.
1917

Коли я вмер...

Коли я вмер — забув, не знаю...
Я в чорній прірві забудтя...
О краю мій, коханий краю,
Коли ж це стратив я життя?!
І скільки вже минуло років,
Як мертвий я лежу в труні,
Лежу, не чуючи пророків
І не палаючи в огні?..

І сниться сон мені: неначе
Десь на холодній чужині
Якийсь вигнанець гірко плаче
І заздрить мертвому мені.
4 жовтня 1925

На чужині

Не вірив я в життя по смерті,
Тепер я вірю в диво з див.
Було для мене страшно вмерти,
Умер і нагло знов ожив.

Так само тут: і сонце, й зорі,
І люди наче ті самі,
Але якісь байдужі в горі
І в щасті, в радості — німі.

Весна, зима, і дні, і ночі,
Музика, сміх, і плач, і рух,
Та скрізь, як привід опівночі,
Блукає твій самотній дух.
4 жовтня 1925

Схилив я голову...

Схилив я голову і йду поволі
Дрімучим лісом в самоті.
Навколо осінь. Надо мною
Кружляють квіти золоті.

Безмірна тиша. Спів веселий
Давно-давно помалу стих,
Як пісня матері моєї,
Як гомін друзів молодих.

Іду... Усім чужий, далекий...
Ніхто не скаже: «Брате мій!»

Ніхто руки мені не стисне
В землі холодній і німій.

І коли я впаду безсилий,
Ніхто не спиниться йдучи,
Хіба що вітер полудневий
Крилом пригріє летючи.
30 жовтня 1925

ПАМ'ЯТАЙ

Коли Україна за право життя
З катами боролась, жила і вмирала,
І ждала, хотіла лише співчуття,
Європа мовчала.
Коли Україна в нерівній боротьбі
Вся сходила кров'ю
І слізьми стікала
І дружної помочі ждала собі,
Європа мовчала.
Коли Україна в залізнім ярмі
Робила на Пана і в ранах орала,
Коли ворушились і скелі німі,
Європа мовчала.
Коли Україна криваві жнива
Зібравши для ката, сама умирала
І з голоду навіть згубила слова,
Європа мовчала.
Коли Україна життя прокляла
І ціла могилою стала,
Як сльози котились і в демона зла,
Європа мовчала.
22 серпня 1931

Т. Масарику

Блажен сто крат, хто не стулив очей
І йшов в ночі все вище й далі...
Хто як великий Мойсей
Приніс народові скрижалі.

Блажен народ, що зрозумів
Слова й думки свого пророка,
І стріти сонце полетів,
Коли була ще ніч глибока.

Благословенне будь ім'я,
Проводиря, борця, титана!
В цей день без сліз журба моя,
І тихше стогне моя рана.

ТРИ МЕНТИ

Тихше, тихше: ходять звірі,
П'ють народну кров вампіри...
Нахиляйтесь,

Пригинайтесь:
Може, мимо пройдуть звірі...
Тихше, тихше —
Хто це дише?
Тихше... тихше...

Тихше, тихше: сплять вампіри,
Упилися кров'ю звірі...
Нахилийтесь,
Підкрадайтесь,
Як убиті сплять вампіри...
Тихше, тихше —
Хто це дише?..
Тихше... тихше...

Гей, до зброї! Бийте в дзвони!
Будьте смілі, як дракони!
Всіх гукайте,
Всіх скликайте —
Хай гудуть, як громи, дзвони...
Хто там ззаду? —
Кулю гаду!
Хто там ззаду?..
1906

***

Ах, як стогнали ми,
як плакали у вигнанні,
Який тягар з нас кожний ніс!
Моря б повстали з наших сліз,
Затихли б бурі в нашому зітханні.

На площах ми чужі стояли, босі й голі,
І кожний кидав камінь в нас...
Ми стільки винесли образ,
Ми стільки бачили сваволі!!

І все за те, що ми свій край любили,
Що рвались сонце в темряву внести.
...І понесли в світі хрести
Та сиві голови похилі.
29.II.1927

***

Коли б я знав, що розлучусь з тобою,
О краю мій, о земелько свята,
Що я, отруєний журбою,
В світах блукатиму літа;

Коли б я знав про муки люті,
Про сміх і глум на чужині,
Що в мене будуть руки скуті
І в мури замкнені пісні, —

Я попрощався б хоч з тобою,
До лона рідного припав,
Прислухався б до шуму трав
І зник...

Ні! Не пішов би я з ганьбою
Шукать ганьби на чужині...
На хрест?! Однаково мені!

НАД КОЛИСКОЮ

Спить мій малесенький, спить мій синок...
Спить він, наслуховавшись дивних казок.

Нащо ж ти віченьки знову розкрив?!
Спи, моя пташко, то вітер завив.

Стогне і виє уже він давно,
Б'ється і стука у наше вікно...

Геть, розбишако, в далекі степи!..
Спи, моя ластівко, солодко спи!

Ось уже й вітер зовсім занімів...
Мабуть, заснуть під намет полетів...

Холодно зараз в лісах і лугах —
Все потонуло в глибоких снігах.

Бігають зайчики, мерзнуть, тремтять,
Затишок хочуть собі відшукать.

Ось, вони вгляділи, кущик стоїть, —
Годі! Давно вже лисичка там спить.

Кинулись знову кудись на грядки —
Ой, там ночують сьогодні вовки.

Краще ви в поле біжіть, за лісок...
Знайдете там ви соломи стіжок —

Глибше забийтесь, зарийтесь в снопки,
щоб не знайшли вас голодні вовки...

Спи ж, мій малесенький, годі гулять...
Зайчики білі давно уже сплять.

ЯЛИНКА

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в кожушину,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.
Ледве я зрубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
А на мене зайчик — плиг!
Став ялинку віднімати.
Я — сюди, а він — туди...
«Не віддам, — кричить, — нізащо!

Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!
Не пуцу, і не проси!
І цяцками можна гратись:
Порубаєте ліси —
Ніде буде і сховатись.
А у лісі скрізь вовки,
І ведмеді, і лисиці,
І ворони, і граки,
І розбійниці-синиці».
Страшно стало... «Ой, пусти!
Не держи мене за поли!
Бідний зайчику, прости, —
Я не буду більш ніколи!»
Низько, низько я зігнувся,
І ще нижче скинув шапку...
Зайчик весело всміхнувся
І подав сіреньку лапку.

Рідна мова...

Рідна мова в рідній школі!
Що бринить нам чарівніш?
Що нам ближче, і миліш,
І дорожче в час неволі?!

Рідна мова! рідна мова!
Що в єдине нас злива, —
Перші матері слова,
Перша пісня колискова,

Як розлучимось з тобою,
Як забудем голос твій,
І в вітчизні дорогій
Говоритимем чужою?!

Краще нам німими стати,
Легше гори нам нести,
Ніж тебе розіп'ясти,
Наша мова, наша мати!

Ні! В кім думка прагне слова,
Хто в майбутнім хоче жити,
Той всім серцем закричить:
«В рідній школі рідна мова!»

І спасе того в неволі
Наша мрія золота,
Наше гасло і мета:
Рідна мова в рідній школі!

***

Як жити хочеться! Несказанно,
безмірно...
Не надивився я ні на зелену землю,
Ні на далекі сині небеса.

Я не наслухався ні шуму рік широких,
Ні шелесту лісів дремучих, темних,
Ні голосу пташок, що вихваляють світ.

Я все життя горів на огнищі людському,
Я все життя неначе був розп'ятий
За злочин чийсь на вічному хресті.

Я все життя збирався тільки жити,
Дивитись, слухати і пити
Нектар із келиха краси...

1919

Євген Положії 5 секунд, 5 днів

П'ять секунд, п'ять днів, п'ять років, вічність – такий часовий алгоритм нового роману Євгена Положії, автора нашумілої, але найбільш правдивої розповіді про іловайську трагедію серпня 2014 року. Ця книга – на схожу тему. Головний герой, який все життя – у Вільних профспілках, на обох Майданах – бореться за справедливість. Зрештою, коли починається війна, йде на фронт і там потрапляє в «Іловайський котел». Тяжко поранений, у складі групи з тринадцяти бійців, намагається вижити в безнадійній ситуації. Після піврічного лікування, восьми операцій, емоційно виснажений, він приймає рішення, що вже зробив свою справу і прийшов час відпочити. Але коли старий товариш – народний герой, той, хто разом з ним пліч-о-пліч боровся за правду, тепер силою і страхом створює в рідному місті свою бізнес-імперію, стає очевидним: якщо не борешся зі злом, опиняєшся на темному боці. Тож боротьба триває... Видавництво: «Нора-друк», рік видання: 2016, кіл-ть сторінок: 176, ціна на сторінках інтернет-книгарні «Є»: 96.54 грн.

Сергій Трохим 1986. Чорнобильські хроніки.

Книга «1986» розповідає про реалії весни – літа 1986 року. Сюжет розгортається в зоні відчуження навколо Чорнобильської атомної станції. Автор наводить багато маловідомих або прихованих фактів як сучасник та безпосередній свідок подій ліквідації аварії на ЧАЕС. Книга спрямовує читача до висновку, що Чорнобильська катастрофа стала не стільки предтечею, скільки безповоротною подією для розпаду радянської імперії. Книга документальна. Всі персонажі реальні. Збережені їхні справжні імена та прізвища. Сергій Трохим (справжнє ім'я та прізвище Сергій Дишленко) народився і живе у Києві. Одразу після аварії на атомній станції 1986 року у складі найпершої в світі професійної групи телевізійної журналістики був у зоні лиха, яку невдовзі офіційна влада сором'язливо нарече «зоною відчуження». Кадри, відзняті українськими телевізійниками впродовж того року, бачив увесь світ. Видавництво: Discursus. Рік видання: 2016. Кількість сторінок: 224. Ціна на інтернет-сторінках книгарні «Є»: 60.82 грн.

Sergei Loiko Peklo na letišti

Román válečného fotoreportéra, který se zúčastnil bitvy o doněcké letiště. Nejlepší román o ruské okupaci Ukrajiny. Kulometná palba rozbíjela zdi letištního terminálu na padrť, a válečného reportéra Sergeje Lojka v tu chvíli ani nenapadlo, že by se mohl stát spisovatelem. Skrčený pod pásem, po němž donedávna jezdily kufry, pozoroval, co zbylo z letiště v ukrajinském Doněcku: kontrolní věž se strhaným pláštěm, rozstřílené trupy letadel, oba terminály rozmetané dělostřeleckou palbou. Lojko byl jediný zahraniční novinář, který se v létě 2014 ocitl na doněckém letišti a strávil mezi jeho obránci plně čtyři dny. Zuřivou bitvu tamních vojáků a dobrovolníků s proruskými separatisty o moderní letiště ve východoukrajinském Doněcku z roku 2014, jejíhož závěru se jako jediný zahraniční novinář s nasazením života Lojko zúčastnil. Jeho známé fotografie takzvaných kyborgů, tedy ukrajinských vojáků a dobrovolníků na pozadí zcela zničeného doněckého letiště, vytvořily už před třemi lety z tamních bojů téměř apokalyptickou událost. Hrůzostrašné scény z doněckého letiště teď Lojko nabízí čtenářům v literárním zpracování. Nakladatelství: BIZBOOKS. Rok vydání: 2016. Počet stran: 352. Překlad do češtiny: Libor Dvořák. Cena v internetovém obchodu Kosmas: 332 Kč.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 12/2016-2017, рік XXIV-XXV. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Катерина Воїнська, Наталя Дубаневич, Зінаїда Гаврилюк, Василь Штокало, Олег Павлів, Олександр Дрбал, Оксана Пеленська, Йосип Сірка, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – práh domu, říční práh. Č. 12/2016-2017, ročník XXIV-XXV. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: МК ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Kateryna Vojinská, Natalie Dubanevičová, Zinajida Havryluk, Vasyľ Štokalo, Oleh Pavliv, Alexander Drbal, Oksana Pelenská, Josef Sírka, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Inicijativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

LACKFOLIE – luxusní řešení podhledů

Stropy nebo podhledy jsou často opomíjeným prvkem interiéru. Český výrobce napínaných podhledů Lackfolie s.r.o. je však společností, která dokáže z jakéhokoli interiéru vytvořit zcela unikátní prostor a to právě díky jedinečné technologii určené k úpravě stropu.

• O CO SE JEDNÁ?

Na první pohled se zdá být technologie velice jednoduchá. Ve zkratce, po obvodu místnosti se připevní speciálně vytvarovaný hliníkový profil, do kterého se zespoda připevní natažená fólie. Určitou analogii lze najít například v natažení membrány na buben.

Výhodou této technologie je bezesporu její jednoduchá a rychlá montáž bez nutnosti vyklizení prostoru. Při montáži se musí fólie nahřát aby byla tvárná, což umožní její následné uchycení v profilech.

Do fólie lze běžně zabudovat jakékoliv stropní prvky jako světla, reproduktory, vzduchotechniku atd.

Také jejich snadná údržba a odolnost je jedním z nejčastějších důvodů proč se v konečném důsledku klient rozhodne právě pro napínaný podhled. Povrch fólie je snad omyvatelný a zároveň natolik pevný, že nehrozí protržení.

• IDEÁLNÍ ŘEŠENÍ DO VLHKÝCH PROSTOR

Tato technologie má výborné uplatnění i v prostorech se zvýšenou vlhkostí. Díky svým vlastnostem fólie nepropouští vlhkost a chrání tak původní strop od plísní a jiných nepříznivých vlivů spojených s vlhkostí.

• TYPY FÓLIÍ

• EXISTUJÍ ČTYŘI ZÁKLADNÍ TYPY FÓLIÍ:

Lesklá – je charakteristické pro svůj zrcadlový efekt, díky kterému lze docílit zajímavé atmosféry interiéru jejím vhodným nasvícením, případně pokud je fólie použita do interiérových bazénů, kde zajímavým způsobem odráží vodní hladinu

Matná a strukturovaná matná – nejkonzervativnější volba, strukturovaná matná fólie dokonale imituje štuk

Translucentní fólie – tento speciální typ fólie se vyznačuje 50-ti procentní propustností světla a slouží k vytváření celoplošné svítících stropů.

Kromě výše zmíněných fólií jsou na trhu dostupné i jiné odvážnější varianty. Existují fólie, které po aplikaci na strop vypadají jako zrcadlo, dále fólie metalické, vzorované, perforované, a v neposlední řadě lze na fólie i tisknout, takže v konečném důsledku může mít podhled téměř jakoukoliv podobu.

• FÓLIE JE MOŽNÉ VZÁJEMNĚ KOMBINOVAT, TVAROVAT A VYTVÁŘET Z NICH DOKONCE I VÍCEÚROVŇOVÉ PODHLEDY.

Odborná veřejnost i koncoví zákazníci začínají čím dál tím více objevovat půvab napínaných podhledů a jejich obliba neustále stoupá. Děje se tak nejen z důvodu jejich širokého uplatnění a designu, ale také z důvodu zefektivňování výrobního procesu a cenové konkurenceschopnosti ve srovnání s jinými možnostmi montáže podhledů.

• O SPOLEČNOSTI LACKFOLIE S.R.O.

Společnost Lackfolie s.r.o. byla jedním z prvních přímých výrobců napínaných podhledů u nás. Má za sebou stovky realizací v českých domácnostech, hotelech, wellness a komerčních prostorech v České republice a v okolních zemích.

Více naleznete na webových stránkách společnosti www.lackfolie.cz

02.04.2017 PRAHA

LUCERNA VELKÝ SÁL

OKEAN ELZY

WORLD TOUR

TICKETS: TICKETPRO.CZ

SUSY
PRODUCTION
Presents

